

DE WERELD VAN DE OOST

OKTOBER 2021
IMPACT CAMPAGNE

hyper·
ep.c

EAST WEST
FOUNDATION



MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:



VSBfonds.
Iedereen doet mee



Co-funded by the
Creative Europe MEDIA Programme
of the European Union

DutchCu|ture



stimuleringsfonds
creatieve industrie



DE WERELD VAN DE OOST

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	03
2. DOELSTELLINGEN EN UITGANGSPUNTEN	06
3. DE WERELD VAN DE OOST: DE IMPACT CAMPAGNE	07
4. DE RESULTATEN IN CIJFERS	16
5. DE WERELD VAN DE OOST: WAT HEBBEN WE BEREIKT?	17
6. PROCES EVALUATIE EN DE IMPACT VAN COVID-19	33
7. FINANCIËLE TOELICHTING	37
8. DE TOEKOMST	38
9. VERMELDINGEN & TERUGKIJKEN	39

1. INLEIDING

In 2020 was het vijfenzeventig jaar geleden dat de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog uitbrak in de toenmalige kolonie Nederlands-Indië, ook wel 'De Oost' genoemd. Deze oorlog en de erfenis ervan heeft een blijvende impact gehad op Nederland en Indonesië. In Nederland wonen meer dan 2 miljoen mensen met een verbinding met deze geschiedenis. Waaronder mensen die woonden of geboren zijn in de archipel, er gevochten hebben en hun nazaten: veteranen, Nederlanders van Molukse, Indische, Indonesische en Chinese afkomst die na de oorlog naar Nederland kwamen. Er leven een veelvoud aan ervaringen, herinneringen en perspectieven op de gebeurtenissen en de erfenis daarvan.

Toch is dit verleden bij veel Nederlanders niet of weinig bekend, onbesproken en soms zelfs verzwegen. Ook in het onderwijs is er beperkte aandacht voor dit deel van de Nederlandse geschiedenis. Zowel de oorlog als de achterliggende koloniale geschiedenis zijn onderbelichte hoofdstukken in de nationale geschiedenis en daarmee onze nationale identiteit anno 2021. Sterker nog, uit een recent internationaal opinie-onderzoek (2020) van het gerenommeerde Britse onderzoeksbureau [YouGov](#) over hoe Europese voormalige koloniale rijken daarop terugblikken, blijkt dat de helft van de 1002 ondervraagde Nederlanders zei dat het koloniale verleden "iets is om meer trots op te zijn dan je voor te schamen".¹

Maar de tijdsgeest verandert: andere stemmen eisen ruimte op en laten van zich horen in de politiek, de media, het onderwijs en in kunst en cultuur. Ruimte om nieuwe verhalen te vertellen en met een kritische blik naar het verleden, het heden en de toekomst te kijken. Wie zijn we en hoe zijn we hier gekomen en vooral, waar willen we heen? Bekende voorbeelden zijn de discussie rondom Zwarte Piet, de recente ontwikkelingen rondom Black Lives Matter en de (behoefte aan) gesprekken over dekolonisatie, racisme en de impact van het koloniale verleden. We zien daarnaast een verandering in terminologie. Zo spreekt men de laatste jaren over Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog in plaats van het lang





gebruikte en eufemistische ‘politieacties’ om de koloniale oorlog aan te duiden. Er zijn rechtszaken gevoerd door nabestaanden van slachtoffers van Nederlands geweld in Indonesië. Boeken, tentoonstellingen en documentaire series staan hoog in de lijsten. En in 2020 bood Koning Willem-Alexander namens Nederland excuses aan voor Nederlands geweld in Indonesië tijdens de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog tussen 1945 en 1949.

Er is een duidelijke behoefte aan verdieping en kennis, ook onder jongeren. Maar veel ooggetuigen worden ouder en dat maakt het lastiger om hen vragen te stellen over wat er zich heeft afgespeeld. Mensen zijn op zoek naar nieuwe verhalen die de geschiedenis vanuit verschillende kanten belichten. Naar nieuwe beelden die het verleden tot leven brengen en waarin ze zichzelf kunnen herkennen. In het onderwijs is meer behoefte aan niet-Westerse perspectieven op de geschiedenis².

Het is in deze context dat we ook *De Oost* van regisseur Jim Taihuttu, achterkleinzoon van een KNIL militair en deel van de derde generatie Molukkers in Nederland, moeten plaatsen. Met *De Oost* laat hij zijn licht schijnen op deze episode uit de Nederlandse geschiedenis die de levens van zijn eigen familie en van vele anderen bepaalde. Het is de eerste Nederlandse speelfilm over de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog die het grote publiek laat kennismaken met de gebeurtenissen.

De Oost is op 13 mei 2021 uitgebracht op het *video-on-demand* streamingplatform Amazon Prime en vanwege de pandemie iets later in de Nederlandse bioscopen. Bij de film ontwikkelden New Amsterdam Film Company, storytelling studio Hyper Epic en de East West Foundation de impact campagne *De Wereld van de Oost*. Om deze onderbelichte geschiedenis een gezicht te geven, in het collectieve bewustzijn van Nederland te brengen en het gesprek erover te stimuleren met ruimte voor verschillende ervaringen en perspectieven.

DE OOST – IN CONTEXT

De film speelt zich grotendeels af in 1946 en 1947, tijdens de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog: het einde van Nederlands-Indië als kolonie en de start van de nieuwe natie Indonesië. Een voor Nederland traumatische episode, maar in Indonesië een onderdeel van de nationale geschiedenis waar men trots op is.

De oorlog volgt op de onafhankelijkheidsverklaring van de Republiek Indonesia door Soekarno en Hatta op 17 augustus 1945, twee dagen na de Japanse overgave. De Nederlandse overheid accepteert de onafhankelijkheid niet en wil de kolonie behouden. Na mislukte onderhandelingen zet Nederland in totaal ruim 200.000 soldaten in om de onafhankelijkheidsstrijders militair te verslaan.

De gewelddadige oorlog die hierop volgt, noemen we de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog. Deze duurt van 1945 tot eind 1949, wanneer Nederland na internationale druk de staat Indonesië erkent. De vrijheid is zwaar bevochten. Er vallen in totaal ruim 100.000 Indonesische slachtoffers, waarvan een groot deel burgers. Ruim 5.000 Nederlandse militairen komen om.

In de speelfilm *De Oost* volgen we de jonge Nederlandse soldaat Johan, vol bewijsdrang en jeugdige bravoure, die in de eenheid van zijn commandant genaamd De Turk gaandeweg steeds meer twijfels ontwikkelt over zijn rol in deze oorlog. Het karakter van De Turk is geïnspireerd op de beruchte kapitein Westerling, onder wiens commando het Depot Speciale Troepen in 1946 met extreem geweld over het eiland Celebes (nu Sulawesi) trok om het van vrijheidsstrijders te zuiveren.

DE WERELD VAN DE OOST – DE VERHALEN ACHTER DE OOST

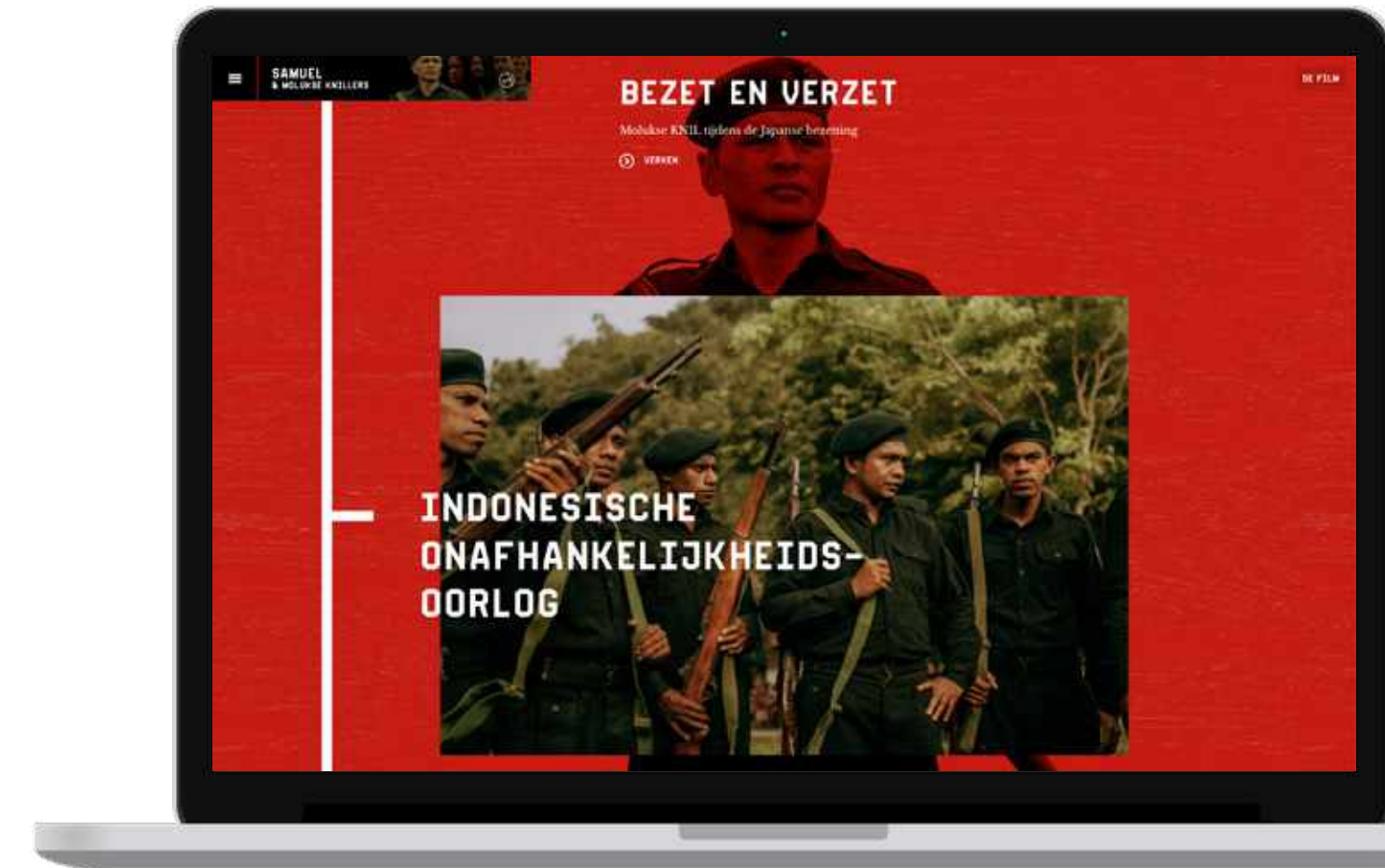
De Wereld van de Oost gaat in op de context van de gebeurtenissen uit de film rondom de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog, voegt perspectieven toe en brengt deze tot leven met historische en persoonlijke verhalen. De campagne bestaat, naast de film, uit meerdere onderdelen: de verhalende website *De Wereld van de Oost*, lesmateriaal voor het VO en hoger onderwijs, een serie meet ups en een uitgebreide media en pr-campagne. De projecten zijn uitgevoerd in samenwerking met onder meer het Instituut voor Beeld en Geluid, het Indisch Herinneringscentrum, het Moluks Historisch Museum en het Nationaal Archief. Daarnaast zijn met andere partners het fotozine *In de Oost* met fotografie van Milan van Dril en de roman *De Oost*, een bewerking van het script door Maarten Hidskes uitgebracht.

2. DOELSTELLINGEN EN UITGANGSPUNTEN

- **Kennis en collectieve bewustwording** vergroten over de gebeurtenissen in voormalig Nederlands-Indië rondom de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog;
- Bijdragen aan het **behoud van het Nederlands en Indonesische immaterieel cultureel erfgoed** t.a.v. de koloniale geschiedenis in Nederlands-Indië en de daaropvolgende gebeurtenissen o.a. door het ontsluiten van (privé)archieven;
- **Wederzijds begrip en empathie** stimuleren t.a.v. de ervaringen van betrokkenen bij de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog en de diverse perspectieven daarop;
- **Het gesprek stimuleren** over de gebeurtenissen en hun erfenis met aandacht en ruimte voor verschillende perspectieven;
- Jonge mensen **inspireren en stimuleren om op onderzoek** uit te gaan en zich te verdiepen in de Nederlandse en/of hun (familie)geschiedenis.

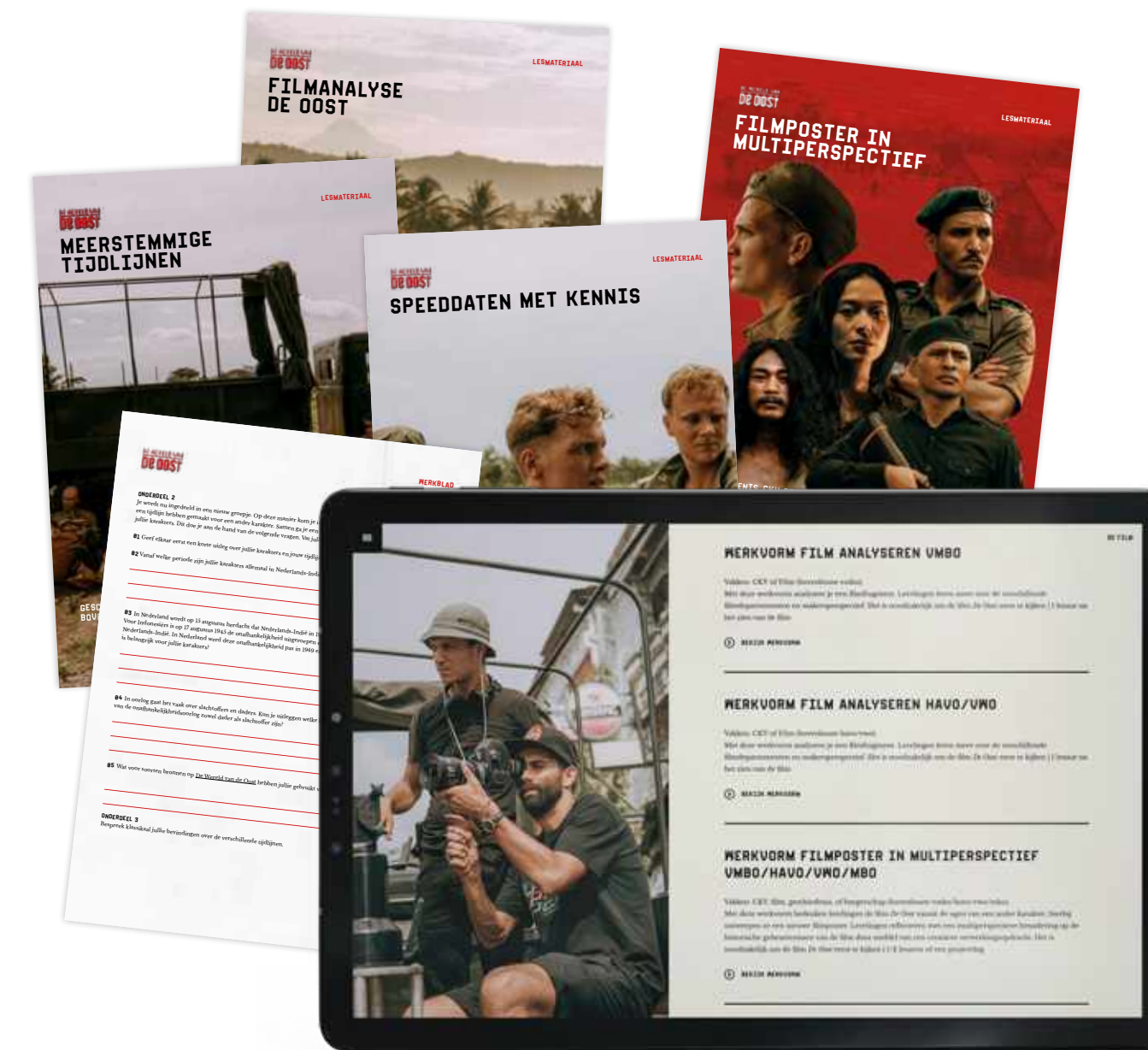
Op basis hiervan is een unieke verdiepende campagne ontwikkeld gebaseerd op de volgende **uitgangspunten**, die in elk project terugkomen:

- **Multiperspectiviteit** staat centraal om recht te doen aan de complexiteit van het onderwerp door aandacht en ruimte te geven aan verschillende en onderbelichte perspectieven en verhalen;
- **Toegankelijkheid** door vorm, visuele vormgeving en nadruk op gebruik van beeldmateriaal sluit de campagne aan bij belevingswereld van de jonge doelgroep;
- **Persoonlijke verhalen** helpen bezoekers van uiteenlopende achtergronden en leeftijden zich te herkennen in de geschiedenis en zich te identificeren met en verhouden tot mensen die door deze geschiedenis geraakt zijn.



Website: dewereldvandeoost.nl

Social Media:
[instagram.com/deoost.film](https://www.instagram.com/deoost.film)



Werkvormen In de Klas



Meet ups

3. DE WERELD VAN DE OOST: DE IMPACT CAMPAGNE

De website: verdieping bij De Oost

De website is de ingang naar alle projecten die onder *De Wereld van de Oost* vallen. Daaronder de storyworld met *De Verhalen*, de werkvormen en tutorials op *In De Klas*, de meet up agenda op Meet Up en de Q&A. Om de bezoeker op weg te helpen biedt de Q&A antwoord op een aantal vragen over *De Wereld van de Oost* en over de koloniale geschiedenis in Nederlands-Indië en de gebeurtenissen rondom de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog. We gaan daar in op wat het project behelst en wie de makers zijn. Maar juist ook op perspectiefkeuzes, wat de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog is en waarom we deze geen ‘politieacties’ meer noemen. Onder Bekijk ook vinden bezoekers het fotozine van *In De Oost*, scriptroman *De Oost* en een filmpagina met link.

De verhalen: multiperspectiviteit in de storyworld

Het hart van *De Wereld van de Oost* wordt gevormd door *De Verhalen* op de website dewereldvandeoost.nl. In deze storyworld wordt aan de hand van vijf archetypische **perspectieven**, gebaseerd op vijf karakters uit *De Oost*, verdieping en context gegeven bij de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog. De fictieve verhalen van de karakters introduceren de bezoeker in de periode en vormen een ingang naar de verzameling van historische en persoonlijke verhalen in *De Wereld van de Oost*.

De Verhalen bestrijken daarmee een breder **tijdvak** dan de film, die zich hoofdzakelijk in 1946 en 1947 afspeelt. *De Verhalen* zijn opgedeeld in vier periodes waarbinnen voor de verschillende perspectieven relevante historische gebeurtenissen worden behandeld. Zo besteden we ook aandacht aan de directe aanloop, de afloop en de erfenis van de oorlog.



In *De Wereld van de Oost* wordt aan de hand van zeer uitgebreid en enorm divers bronmateriaal een rijk beeld van de geschiedenis geschetst. Daaronder is historisch (archief)materiaal zoals polygoonjournaals, egodocumenten, krantenknipsels en radio-uitzendingen. Maar ook hedendaagse bronnen zoals interviews met cast en crew, waaronder kleinkinderen van veteranen en Indo-Europeanen wiens grootouders na de oorlog moesten vluchten naar Nederland, interviews met Indonesische betrokkenen waaronder een historicus en twee voormalige vrijheidsstrijders en scènes uit *De Oost*. Tenslotte zijn er ook scènes uit *De Oost* te zien.

PERSPECTIEVEN



Johan biedt een ingang tot ervaringen van Nederlandse militairen in Nederlands-Indië.



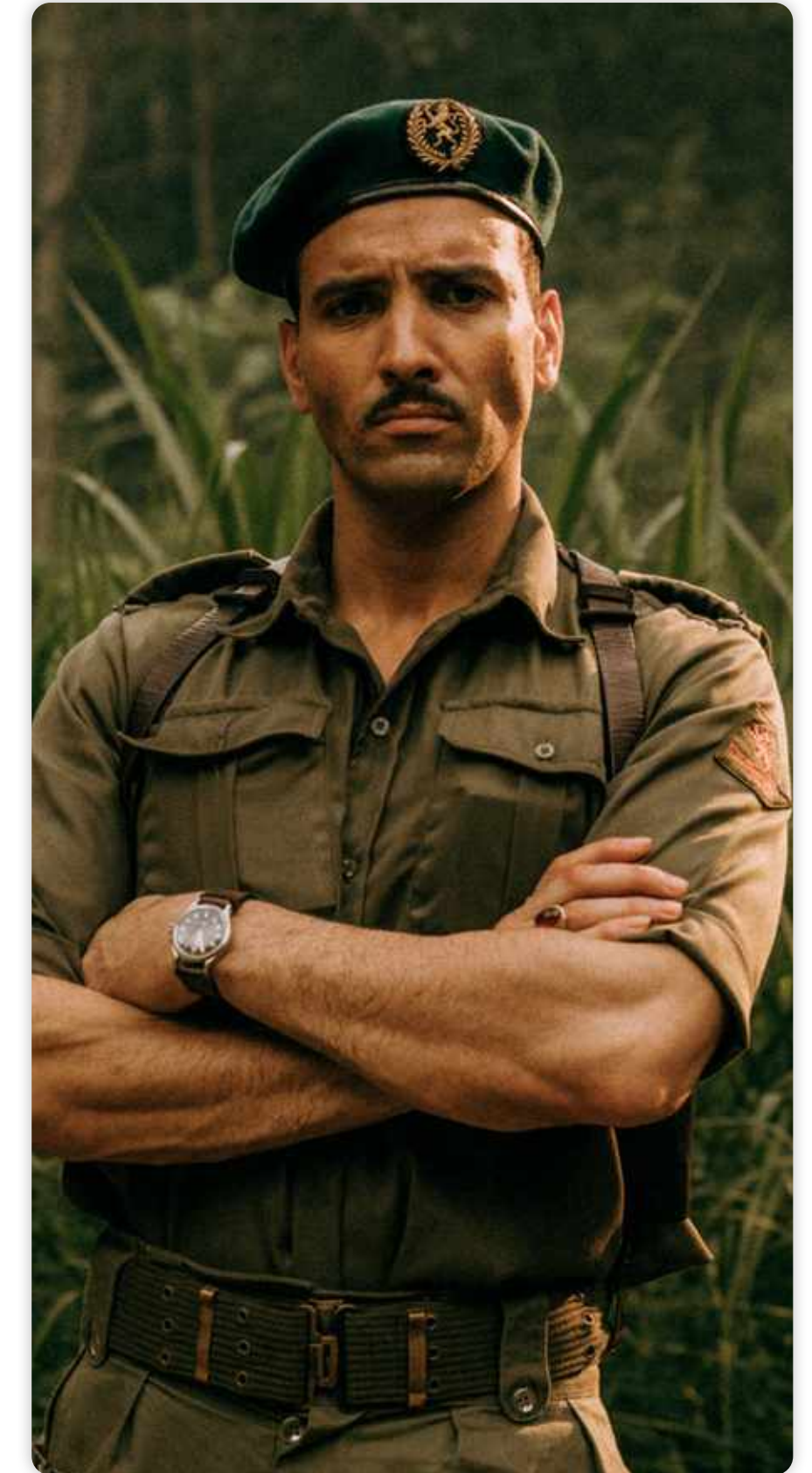
Gita vormt een ingang naar verhalen over een deel van de burgerbevolking waaronder Javanen, Chinezen en Indo-Europeanen.



Via Samuel vertellen we verhalen over de Molukken, Molukse KNIL soldaten en hun families.



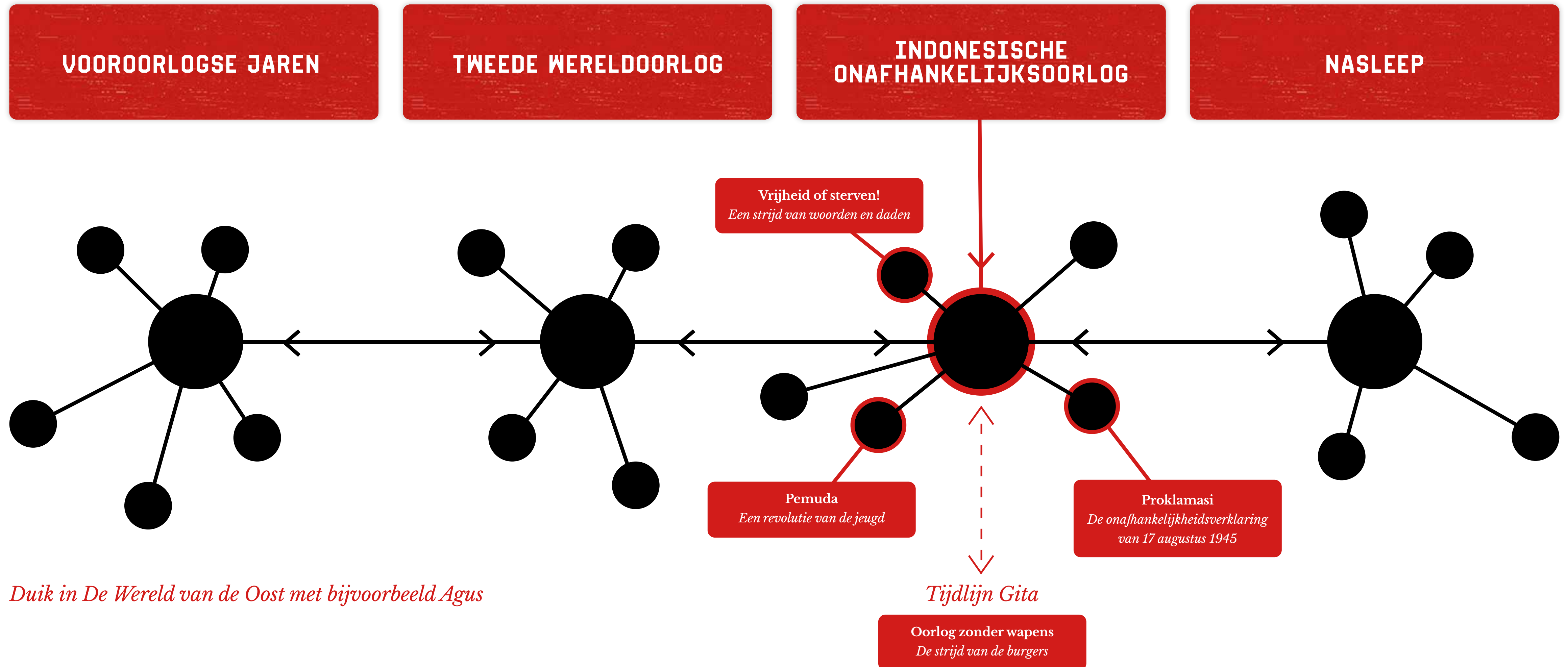
Agus geeft toegang tot verhalen over de Indonesische vrijheidsstrijders.



De Turk geeft toegang tot verhalen van het Nederlandse koloniale gezag en de overheid.

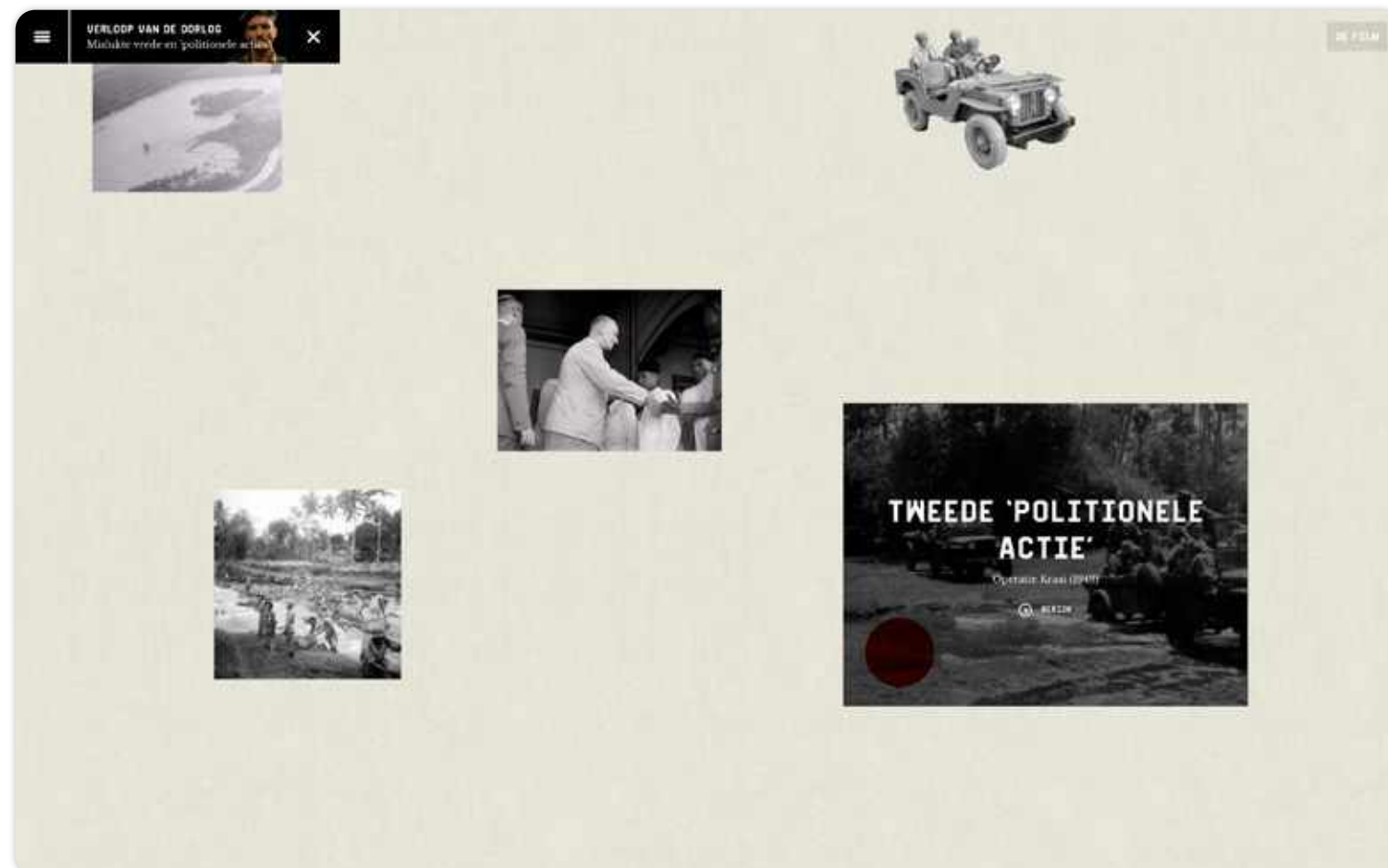
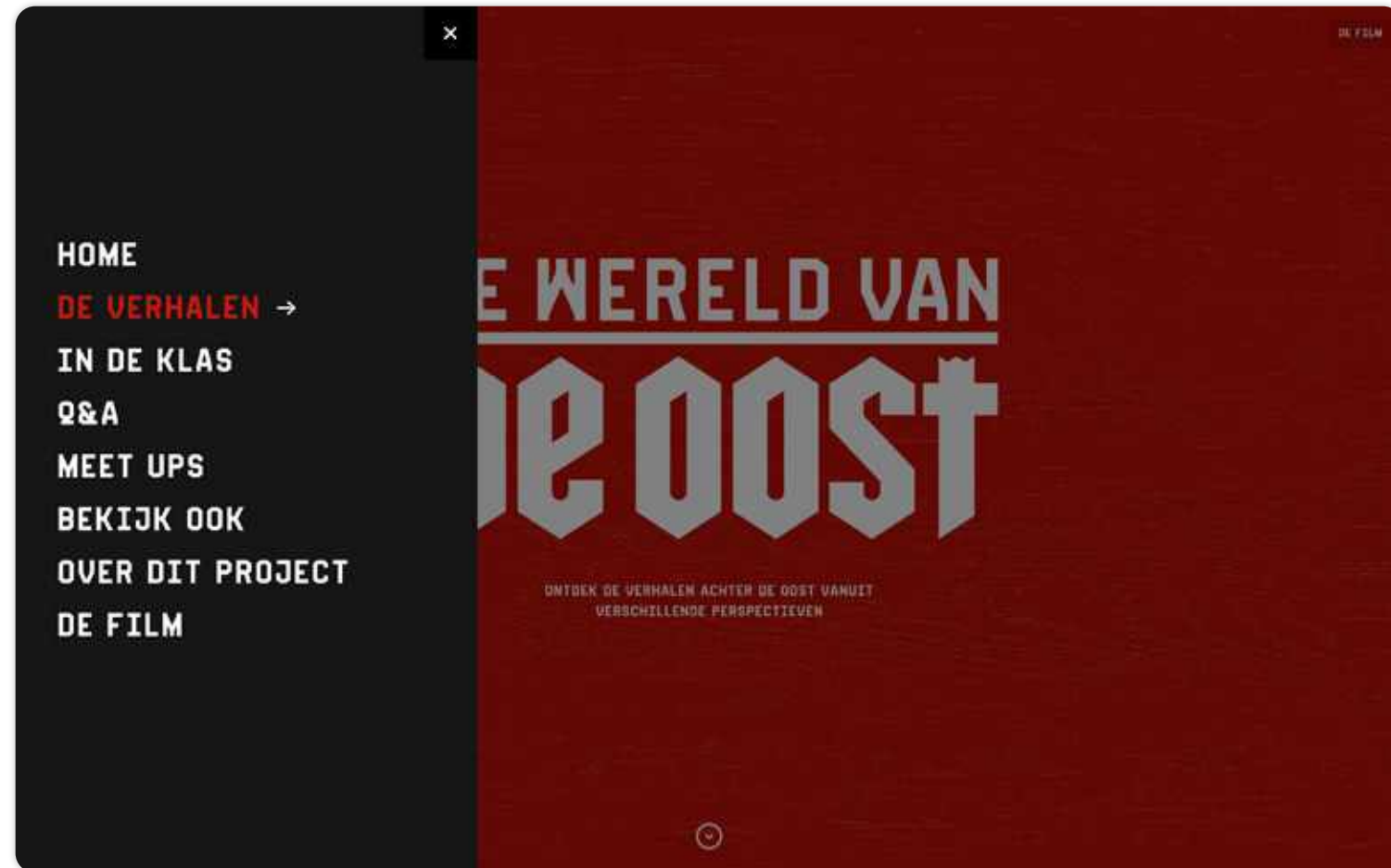
PERIODISERING

We beginnen in de vooroorlogse jaren, gevolgd door de Tweede Wereldoorlog, de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog en de nasleep. Deze laatste periode loopt door tot het heden.



Duik in De Wereld van de Oost met bijvoorbeeld Agus

STORYWORLD



Lesmateriaal: de werkvormen

Het lesmateriaal bestaat uit 7 differentieerbare werkvormen met de film en de website als bronmateriaal.

De werkvormen hebben een dialogische insteek, ofwel zijn gericht op het gesprek in de klas.

Daarnaast staan onderzoek doen vanuit een multiperspectieve benadering en meningsvorming centraal. Ze zijn geschikt voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs, het MBO en lerarenopleidingen en inzetbaar bij vakken als geschiedenis, CKV, (mbo) burgerschap of projectonderwijs. Sommige werkvormen gaan in op de film, bij anderen staat de website centraal en is het kijken van de film optioneel. De werkvormen zijn eenvoudig te downloaden op de *In de Klas* pagina.

De film is kosteloos beschikbaar via onze distributie partner *Movies that Matter*.

Het lesmateriaal is ontwikkeld door Jazzy Taihuttu, docent film op het 4e Gymnasium in Amsterdam en regieassistent op de set van *De Oost*.

In de werkvormen gaan leerlingen zelf op onderzoek uit binnen *De Verhalen* en verdiepen ze zich aan de hand van de archiefbeelden, interviews en historische verhalen in de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog. Zo biedt het lesmateriaal verschillende ingangen tot een breder maatschappelijk en actueel gesprek over het Nederlandse koloniale verleden.



Meet ups

Samen met onze partners hebben we een aantal (online) talkshows georganiseerd waar diverse gasten van de derde generatie Indische, Indonesische en Molukse Nederlanders aanschoven met een persoonlijke betrokkenheid bij het onderwerp. In deze meet ups brachten we *De Wereld van de Oost* tot leven en gingen we het gesprek aan over de verhalen achter *De Oost*. Met elkaar, onze gasten en het publiek thuis.

Jonge makers zoals Esmee Jacobs, assistent video operator van *De Oost*, historicus Lara Nuberg, filmwetenschapper Arnoud Arps en andere betrokkenen spraken in een intieme, laagdrempelige setting met elkaar over het maakproces van de film en *De Verhalen* in *De Wereld van de Oost*. Over het wel of juist niet weten, het belang van nieuwe verhalen zoals *De Oost* en beeldvorming. Binnen elk programma stond multiperspectiviteit en de persoonlijke ervaring opnieuw centraal. De grote betrokkenheid van het publiek thuis bleek uit de vele vragen in de chat.



Meet up in Den Haag i.s.m. het Museum voor Beeld en Geluid en het Indisch Herinneringscentrum



Regie-assistent van De Oost en Head of Education Jazzy Taihuttu bij BETA DISINI (IK BEN HIER), een talkshow in het kader van 70 Jaar Molukkers in Nederland

Lancering De Wereld van de Oost: pr en media campagne

De lancering van *De Wereld van de Oost* vond gelijktijdig plaats met de release van de film in bioscopen in heel Nederland en op Amazon Prime. De media-aandacht in de dagen voorafgaand aan de lancering was immens. Alle landelijke kranten schreven uitgebreid over de film en *De Wereld van de Oost*, het lesmateriaal kreeg daarbij veel aandacht.

Jazzy Taihuttu, als regie-assistent van *De Oost* en Head of Education bij beide delen betrokken, was onder meer te horen op Radio 1 en op televisie, zoals in *Nieuwsuur*.



“Ik begrijp heel goed dat het gevoelig ligt. De film duurt twee uur, en daar kan je maar een x aantal dingen in vertellen. Met het lesmateriaal proberen we daar goed inzicht in te geven.”

JAZZY TAIHUTTU OP RADIO 1

Op 13 mei, de dag van de lancering zond het NOS 8 uur Journaal een item uit over het lesmateriaal vanuit het klaslokaal van geschiedenisdocent Jop van der Kuil in Culemborg. Jop van der Kuil ziet dat de aandacht voor Nederlands-Indië op scholen gering is.

“Over de Tweede Wereldoorlog hebben we het vaak gehad in de klas maar over deze oorlog heb ik eigenlijk nooit iets geleerd.”

LEERLING LEK EN LINGE COLLEGE CULEMBORG OP HET NOS 8 UUR JOURNAAL



“Eerst werd vooral de nadruk gelegd op het verlies van de kolonie. Maar na verloop van tijd zie je steeds meer kritiek, en worden de zwarte bladzijden van Nederland meer benoemd. Maar dat gebeurt nog niet uitgebreid genoeg.”

JOP VAN DER KUIL, GESCHIEDENISDOCENT AAN HET LEK EN LINGE IN CULEMBORG, NOS 8 UUR JOURNAAL

Daarnaast lanceerden we onze eigen sociale media campagne “*De Verhalen Achter De Oost*”. De korte clips, een doorvertaling van *De Verhalen* op de website met cast en crew van *De Oost*, vormden een prikkelende ingang voor het publiek naar meer verdieping in *De Wereld van de Oost*.

Ken jij de verhalen achter *De Oost*?
GA NAAR DEWERELDVANDEOOST.NL
#ONTZWJG

deoost.film

deoost.film De film is nu echt voor iedereen in Nederland te zien, maar ken je ook de verhalen achter *De Oost*? Voor meer verdieping, perspectieven en vanaf vandaag ook alle werkvormen voor in de klas ga naar dewereldvandeoost.nl

#ontzwing #dewereldvandeoost

Statistieken bekijken

1.666 weergaven

6 JUNI

Een opmerking toevoegen... Plaatsen

deoost.film

deoost.film De film is nu echt voor iedereen in Nederland te zien, maar ken je ook de verhalen achter *De Oost*? Voor meer verdieping, perspectieven en vanaf vandaag ook alle werkvormen voor in de klas ga naar dewereldvandeoost.nl

#ontzwing #dewereldvandeoost

Statistieken bekijken

1.018 weergaven

6 JUNI

Een opmerking toevoegen... Plaatsen

deoost.film

deoost.film De film is nu echt voor iedereen in Nederland te zien, maar ken je ook de verhalen achter *De Oost*? Voor meer verdieping, perspectieven en vanaf vandaag ook alle werkvormen voor in de klas ga naar dewereldvandeoost.nl

#ontzwing #dewereldvandeoost

Statistieken bekijken

794 weergaven

6 JUNI

Een opmerking toevoegen... Plaatsen

deoost.film

deoost.film De film is nu echt voor iedereen in Nederland te zien, maar ken je ook de verhalen achter *De Oost*? Voor meer verdieping, perspectieven en vanaf vandaag ook alle werkvormen voor in de klas ga naar dewereldvandeoost.nl

#ontzwing #dewereldvandeoost

Statistieken bekijken

4.154 weergaven

6 JUNI

Een opmerking toevoegen... Plaatsen

deoost.film

deoost.film De film is nu echt voor iedereen in Nederland te zien, maar ken je ook de verhalen achter *De Oost*? Voor meer verdieping, perspectieven en vanaf vandaag ook alle werkvormen voor in de klas ga naar dewereldvandeoost.nl

#ontzwing #dewereldvandeoost

Statistieken bekijken

3.289 weergaven

6 JUNI

Een opmerking toevoegen... Plaatsen

4. DE RESULTATEN IN CIJFERS

De website dewereldvandeoost.nl werd tot september 2021 bezocht door

9.428 UNIEKE BEZOEKERS

uit Nederland, Indonesië, België

MET 80.864 PAGINA WEERGAVES

met een Average Session Duration van meer dan 05:30

De pagina **IN DE KLAS** WERD **2.273x** BEZOCHT

Tenminste

24 KLASSEN

keken de film De Oost en werkten al met De Wereld van de Oost in het schooljaar 2020-2021

Workshop voor

16 DOCENTEN GESCHIEDENIS

De Wereld van de Oost in de klas - 11 mei 2021

NFF Filmcollege voor

250 FILMSTUDENTEN

over De Oost met DOP Lennart Verstegen, Production Designer Lieke Scholman, Producent Sander Verdonk - 28 september 2020

SCHOOLBEZOEK

door acteur Coen Bril en setfotograaf Milan van Dril aan 3e klassers geschiedenis en maatschappijleer - Vinse School, Amsterdam - 22 juni 2021

Workshop voor

50 LERARENOPLEIDERS EN EDUCATORS

OP HET **SEMINAR BEELDBEKWAAM** IN HET ONDERWIJS

over De Wereld van de Oost, door het Netwerk Filmeducatie/ EYE Filmmuseum - 3 november 2021

ONLINE INDISCHE EDITIE BOOKS ON TOUR

Rietveldpaviljoen, Amersfoort - 21 januari

14 MEET-UPS

en overige events waaronder:

BEVRIJDINGSDIALOGOOG & VRIJHEIDSDEBAT

MULTIPERSPECTIVITEIT IN DE GESCHIEDENIS VAN

DE OOST EN DE WEST

Nusantara x De Wereld van de Oost x Zwart x Oranje - Bijlmer Park Theater Amsterdam - 16 augustus 2020

REFRESH MASTERCLASS VOOR JONGE MAKERS

Hoe gebruik je archiefmateriaal in je werk? - Beeld en Geluid - 25 januari 2021

VOORVERTONING & NAGESPREK

over de film en het lesmateriaal voor

50 AFGEVAARDIGDEN VAN VETERANEN ORGANISATIES E.A. BETROKKENEN

- Marineterrein, Amsterdam - 11 mei 2021

45.179 KIJKERS BETA DISINI

Molukse Historisch Museum x De Wereld van de Oost - 21 maart 2021

984 LIVE KIJKERS +1.410 VIA INSTAGRAM

De Wereld van de Oost x Beeld en Geluid Den Haag x Indisch Herinneringscentrum

JONGE MAKERSOVER HET MAAKPROCES VAN DE FILM - 27 mei 2021

SOCIAL MEDIA VIEWS DEOOST.FILM/DEWERELDVANDEOOST **500.000+**

40 BEZOEKERS

bij de Film Special De Wereld van de Oost x Cinecitta Tilburg met De Oost crew Esmee Jacobs - 30 juni 2021

550 ONLINE KIJKERS

meet up De Wereld van de Oost x Nationaal Archief Van archief naar film - 10 oktober 2021

5 TUTORIALS

van werkvormen voor docenten

10.808 KIJKERS BETA DISINI#2

Molukse Historisch Museum met De Wereld van de Oost - 20 juni 2021

80 GASTEN

bij Nederlands Film Festival Impact Producers Talk over Educatie en Film - 30 september 2021

(SOCIAL) MEDIA VIEWS EXTERNEN **200.000+**

o.a. via social posts, nieuwsbrieven en websites van samenwerkingpartners, persoonlijke posts van individuen naar aanleiding van een film- en/of websitebezoek

FREE PR BEREIK **35.000.000+**

Interviews, opinie artikelen, ingezonden brieven in o.a. Nieuwsuur, NOS 8 uur journaal, de Volkskrant, Trouw, NRC, AD, VPRO Gids, De Limburger, Brabants Dagblad, FunX TopiX, De Telegraaf, Radio 1 Nieuws, WNL, EenVandaag, Shownieuws, RTL Boulevard, BEAU, De Groene Amsterdammer, Tempo Layar (Indonesië), OVT, Radio 1 Humberto, Beyond Walls, De Gelderlander, het Parool, de Stentor, Amersfoortse Courant, Matthijs Gaat Door, Tim & Paul de podcast en onderwijs vakmedia zoals CKV gids en geschiedenis docenten magazine KLEIO.

4.000.000 VIEWS MET **1.250+** **POSTS & LIVE STREAM**

op sociale media van o.a. bekende crew- en castleden zoals Jim Taihuttu, Joenoes Polnaija en influencers, Omroep Zwart live stream met o.m. Jiggy Djé, eigenaar van platenlabels Top Notch en Noah's Ark

EN WE GAAN DOOR..

5. DE WERELD VAN DE OOST: WAT HEBBEN WE BEREIKT?

De Oost en *De Wereld van de Oost* hebben een ongekeerde impact gehad. Na een turbulente aanloop werd de film massaal gekeken en besproken en veel bezoekers vonden hun weg vervolgens naar meer verdieping en context in *De Verhalen* op dewereldvandeoost.nl en meet ups.

De aanloop – de kritiek & het gesprek

Het gesprek over *De Oost* en het lesmateriaal bij *De Wereld van de Oost* barstte al geruime tijd voor de lanceringsdatum los. Hoewel er in eerste instantie weinig reactie kwam op de korte *teaser* van *De Oost*, uitgebracht op 5 mei 2020, barstte de kritiek vanaf augustus 2020 los. Deze kwam voornamelijk van een kleine maar zeer vocale groep critici van de tweede generatie die, zich daarbij baserend op enkel de *teaser*, de film in diskrediet wilden brengen. De film zou geen correcte weergave van de werkelijkheid zijn. Een enkeling ging daarbij zelfs over op persoonlijke aanvallen en het in diskrediet brengen van de makers. Een terugblik op wat zich de maanden voor de release afspeelde.

Gefundeerd op onze kernwaarden van dialoog en meerstemmigheid en onze impact doelstelling om gezamenlijk tot een collectief verhaal te komen, zijn we met een aantal van hen het gesprek aangegaan. De resultaten van deze inspanningen liepen uiteen. Ondanks onze pogingen om toelichting te geven en zorgen weg te nemen, bleven onze gesprekspartners de aanval zoeken via landelijke media zonder de film te hebben gezien. Onder meer *EenVandaag* en *De Volkskrant* berichtten in september en oktober, zeven maanden voor de release, uitgebreid over *De Oost* en het lesmateriaal.

In de periode daarna zijn we in contact gebleven met een aantal van de meer gematigde stemmen, zoals veteranenorganisaties en stakeholders die zich met deze groepen uitzetten.

Twee bijeenkomsten in kleiner comité boden ruimte voor toenadering op persoonlijk niveau.

DE KRITIEK

Een aantal veteranenorganisaties maakt zich, via o.a. het Veteranen Platform en Maluku4Maluku, zorgen over de representatie van de militairen in de film. Deze zouden worden afgeschilderd als oorlogsmisdadigers, zelfs vergeleken met SS Nazi's. Zo zouden de uniformen, de snor van het karakter De Turk (gebaseerd op de beruchte commandant Westerling) en het lettertype verwijzingen zijn naar de Waffen SS.

De Federatie Indische Nederlanders (FIN, een kleine rechts-conservatieve organisatie die claimt Indisch Nederland te representeren, uitte de kritiek dat het geweld gepleegd door de Indonesische vrijheidsstrijders tijdens de zogeheten Bersiap, onvoldoende aandacht krijgt in de film. Daarmee gaat *De Oost* volgens de FIN voorbij aan het daderschap van Indonesiërs en het slachtofferschap van de Indische bevolking. Beide groepen claimen dat *De Oost* historische onjuistheden bevat en daarmee niet geschikt is voor het grote publiek, noch voor op school met *De Wereld van de Oost*.

ONZE REACTIE

In onze gesprekken lichtten we het maakproces en bredere maatschappelijke doelstellingen toe. We legden uit dat de film een artistieke interpretatie van historische feiten is, zoals gebruikelijk bij historische films, en dat daarbij zijn keuzes gemaakt zijn ten behoeve van het verhaal. En dat er dus geen expliciet verwijzingen naar Nazi Duitsland zijn. We probeerden over te brengen dat de film juist de ervaring van Nederlandse militairen invoelbaar maakt, inclusief hun dilemma's en de strijd die velen na thuiskomst moesten voeren. We benadrukten dat *De Wereld van de Oost* gebaseerd is op historische bronnen, niet fictief, en er meegelezen is door gerenommeerde historici. En dat het lesmateriaal juist gericht is op het leren kennen en bespreekbaar maken van wat zich heeft afgespeeld in die periode, met oog voor verschillende ervaringen. Net als andere onderwerpen van zorg zoals het spanningsveld tussen feit en fictie. Zodat jongeren hun eigen, kritische mening kunnen vormen.

Bemiddeling via de heer van Sprang, de Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK) en Inspecteur der Veteranen, resulteerde begin mei uiteindelijk in een besloten voorvertoning van *De Oost* en exclusieve preview van *De Wereld van de Oost* met een uitgebreid nagesprek onder zijn leiding. Onder de aanwezigen waren zo'n 50 afgevaardigden van de veteranenorganisaties Veteranen Platform, Veteranen Instituut, Vereniging Oud Militairen Indië- en Nieuw Guinea-gangers (Vomi), het Ministerie van Defensie, het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en Museum Bronbeek en van overige (civiele) betrokkenen van het Ministerie van VWS, financiers en het Nationaal Comité 4 en 5 mei. De reacties liepen, zoals verwacht, uiteen. Enkele aanwezigen konden zich na het zien van de hele film beter vinden in de weergave van Johan's ervaringen en zagen hoe de film en *De Wereld van de Oost* kunnen bijdragen aan breder begrip van de gelaagde ervaringen van de militairen en hun eigen belangen kunnen dienen. Vanzelfsprekend waren er ook veel kritische stemmen, die in hun standpunt volhardden.

Het rechts-conservatieve Indische FIN ging in de aanval. Op 7 mei 2021, de week voor de release, eiste zij in een kort geding tegen de producent dat kijkers aan het begin van de film een disclaimer te zien zouden krijgen met een waarschuwend tekst dat het om een 'fictieve verbeelding' zou gaan en dat de oorlog begonnen zou zijn om Indische Nederlanders te beschermen tegen Indonesisch geweld. De rechtbank verwierp de zaak omdat zij artistieke censuur zeer ongewenst vindt en hierin absoluut geen precedent wil scheppen. De aangedragen tekst voor de disclaimer werd bovendien door historici gediskwalificeerd als misleidend en historisch onjuist.

De heftige reacties en hoogoplopende discussies die *De Oost* en *De Wereld van de Oost* maanden voor de release teweegbrachten, tonen hoe gevoelig dit onderwerp nog steeds ligt. Hoeveel mensen nog steeds strijden voor (h)erkenning van hun ervaringen, pijn en trauma's. Maar ook hoezeer bepaalde, luide stemmen het gesprek keer op keer weten te gijzelen, zoals we dat al decennia zien gebeuren wanneer mensen zich tegen het dominante discours uitspreken. Het laat tevens zien dat de discussie rondom de film en het lesmateriaal niet los gezien kan worden van maatschappelijke onrust die al

bestaan rond dit thema, zoals we ook zien rondom het onderzoeksprogramma *Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950* (KITLV, het NIMH en het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust en Genocidestudies) waar het kabinet in 2016 opdracht toe gaf en waarover voornoemde partijen zich ook regelmatig kritisch over uitlaten.

De consequenties van deze complexe en bij tijd en wijle vijandige dynamiek en de (perceptie van) botsende belangen zijn groot. Het beperkt de bewegingsruimte van mensen en organisaties die zich op dit onderwerp uitspreken. Of het nu is via kunst, cultuur, in media of wetenschappelijk onderzoek; je moet stevig in je schoenen staan. Des te groter is de urgentie om die ruimte op te rekken.

De lancering – verdieping & verbreding in de publieke sfeer

De mediacampagne ving aan op zaterdag 8 mei in Nieuwsuur met een exclusief televisieinterview met regisseur Jim Taihuttu en een uitgebreid verdiepend item over het lesmateriaal met Head of Education Jazzy Taihuttu en de auteur van de scriptroman en zoon van een Indië-veteraan Maarten Hidskes. Het Youtube-item daarvan werd alleen al ruim 120.000 keer bekeken. En dat was pas het begin. Televisie, radio, kranten en online, de film en de campagne waren overal zichtbaar. De Molukse acteur Joenoes Polnaja, kleinzoon van twee KNIL-militairen, de Indonesisch-Nederlandse Denise Aznam, en natuurlijk hoofdrolspeler Martijn Lakemeier waren graag geziene gasten. Zij werden een aantal keer vergezeld door Indië-veteraan Jaap Tuinder, zoals bij BEAU.

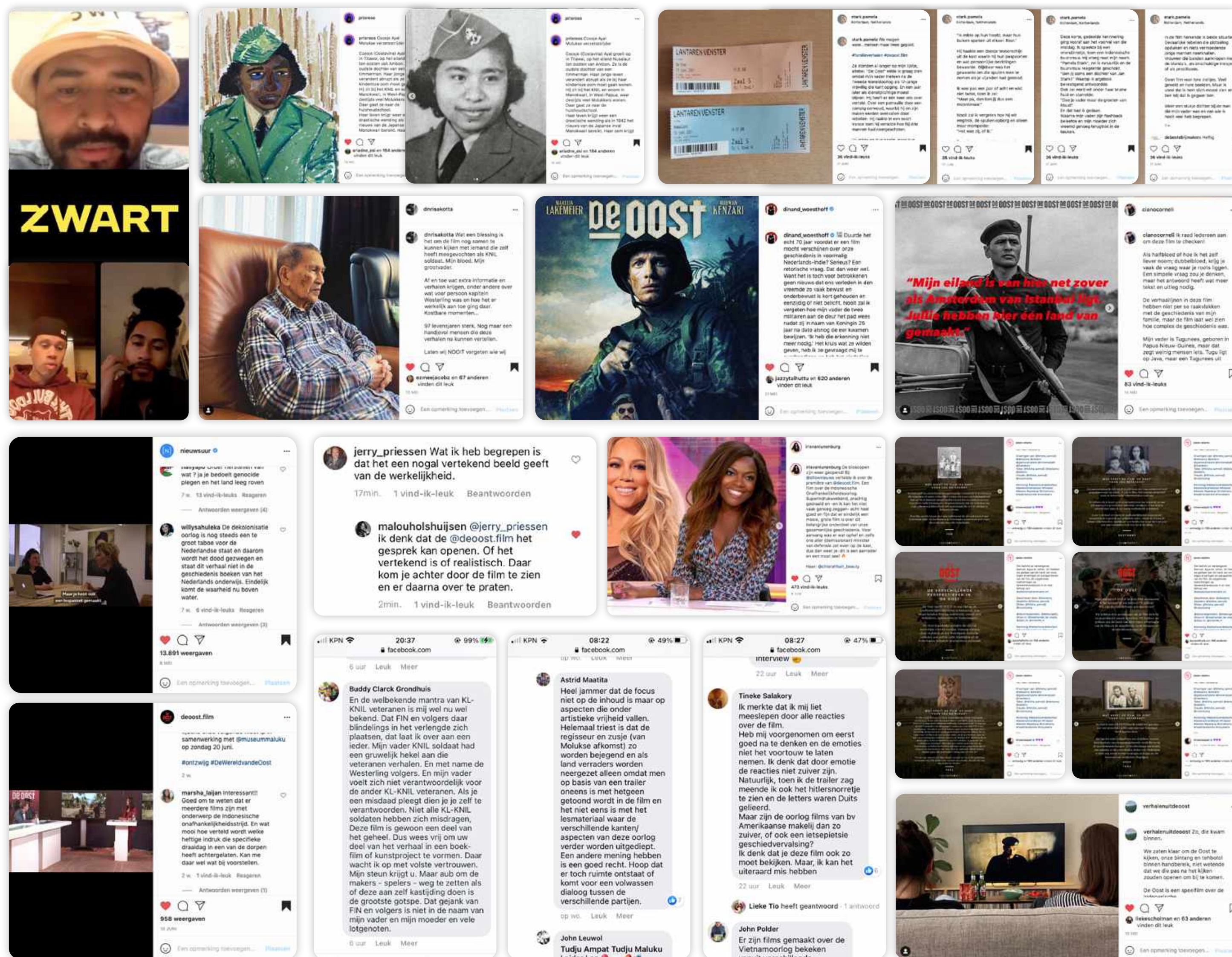
Als ambassadeur van *De Wereld van de Oost* bracht Jazzy Taihuttu daarnaast het educatieve karakter sterk voor het voetlicht en trad de vele vragen op nationale radio en televisie met een open vizier tegemoet, onder meer primetime op Radiol en dus in Nieuwsuur. Een hoogtepunt was het item over *De Wereld van de Oost* en het lesmateriaal op het NOS 8 uur Journaal op 13 mei, de dag van de lancering, met geschiedenisdocent Jop van der Kuil en zijn leerlingen vanuit het Lek en Linge College in Culemborg.

Toen het grote publiek na maanden, soms jaren, wachten dan eindelijk de film kon bekijken (de eerste kijkers zaten op 13 mei om 00.01 uur klaar achter hun televisie) barstte er meteen een levendig gesprek los. Opinie stukken, verdiepende artikelen, interviews en persoonlijke berichten op sociale media vormden een levendige dialoog. Jonge mensen, vaak de 2e en 3e generatie Molukkers en Indische Nederlanders, die zich nauw verbonden voelen maar met iets meer afstand dan hun (groot)ouders naar de gebeurtenissen kijken, mengden zich. Met gevoel voor urgentie en het vermogen om kritisch naar zichzelf en elkaar te kijken. Hun reacties tonen de veranderende houding van jongere generaties ten opzichte van onze omgang met het koloniale verleden. Niet zelden namen ze afstand van het radicale geluid dat eerder te horen was. Mooie voorbeelden zijn de opiniestukken van Lara Nuberg en Rochelle van Maanen en Parool-columnist Johan Fretz, die in zijn Parool-column ingaat op de tweet van toenmalig minister van Defensie Ank Bijleveldt over *De Oost*.

De reacties kwamen van alle kanten. Uit linksradicale hoek kwam het verwijt dat de makers een neo-koloniale ‘white savior film’ te hebben gemaakt, volgens hen draait de film wederom om de beleving van de Nederlandse jongen Johan. Op rechts ziet men *De Oost* daarentegen als het zoveelste voorbeeld van kritiek op Nederland van (te) ‘woke’ Nederland. Palmyra Westerling, dochter van kapitein Westerling roept in een open brief die online veel wordt gedeeld in veteranen kringen op tot een boycot. Anderen, waaronder Indonesische historicus Bonnie Triyana, roemen de makers om hun moed en het belang van *De Oost*, maar noemen ook de hardnekkige oriëntalistische blik, waarbij ze verwijzen naar de beelden van de mooie vrouwen en Indonesische natuur, en de stereotype weergave van Indonesische karakters. Twee Nederlandse academici die zijn betrokken bij het dekolonisatie onderzoek betogen op hun beurt in een stuk in het Parool “dat de oplaaierende discussies rond *De Oost*, door het benadrukken van ‘goede bedoelingen’, Nederlandse politiek-militaire gedragingen als welhaast rechtvaardig presenteren, en op die manier de Indonesische vrijheidstrijd verkleinen. Het trekken van deze ‘goede-bedoelingenkaart’ drukt... ook discussies over het gewelddadige karakter van de strijd de kop in”.

Anderen deelden massaal hun ervaringen en gedachten over *De Oost* via hun sociale media, waaronder velen met een relatie met de geschiedenis zoals Indische Nederlanders, (klein)kinderen van veteranen en Molukse Nederlanders. Vaak waren dit emotionele berichten. Hoe ze met hun hele familie gekeken hadden, waarom dit een belangrijk moment voor hen was. Veelgebruikte beschrijvingen zijn “confronterend”, “pijnlijk” maar ook “herkenbaar” en “trots dat het verhaal verteld wordt”. En blijdschap of opluchting dat er “eindelijk aandacht voor komt in de klas” via het lesmateriaal.

Waardering is er voor de verdiepende verhalen op *De Wereld van de Oost*, waar mensen hun weg naartoe vonden via de online campagne *De Verhalen Achter de Oost*. Sommigen deelden zelfs hele verhalen integraal van de website. Anderen betrokken hun achterban actief bij de thematiek. Een voorbeeld daarvan is Stichting Asian Raisins, een antiracisme media-platform dat sociale problemen zichtbaar en bespreekbaar maakt. Asian Raisins deelde verhalen en legde hun achterban, waaronder veel jonge Aziatische Nederlanders, vragen voor zoals “Wat betekent *De Oost* voor jou?”, “Welke perspectieven zijn er?” Op Omroep Zwart gingen 3e generatie Molukkers Joenoes Polnaja (acteur), Jiggy Dje (rapper en mede-eigenaar van platenlabels Top Notch en Noah’s Ark) en muzikant Giovanni Jano (JAEL) live in gesprek over de geschiedenis van de Molukken voor 2000+ jonge kijkers (inmiddels meer dan 21.000 bekeken). Minder zichtbaar maar zeer waardevol waren de gesprekken in besloten groepen zoals op Clubhouse en Whatsapp, waar bijvoorbeeld jonge Molukkers onderling uitwisselden, troost gaven en vonden en discussieerden.



EEN MEET UP UITGELICHT

‘Jonge makers over het maakproces en de impact van de film’, door De Wereld van de Oost x Beeld en Geluid Den Haag x Indisch Herinneringscentrum

Welke plek neemt *De Oost* vanuit filmhistorisch perspectief in het Nederlandse filmlandschap over deze periode in? Hoe is het om aan een film mee te werken waarvan het verhaal zo met jouw familie-geschiedenis verbonden is? Welke tips kun je geven om het gesprek met je familie aan te gaan?

Hoe was het om met Indonesiërs aan deze film te werken, hoe kijken zij naar deze geschiedenis? Welke bronnen hebben jullie gebruikt om je voor te bereiden op de rol van Johan? Martijn, wat is je favoriete zin om in het Bahasa Indonesia uit te spreken?



“De vraag voor het eerst stellen is überhaupt belangrijk. Ik kwam er tijdens het maken van de film achter dat de moeder van mijn opa was geboren in Nederlands-Indie. Daar hadden we het nooit over gehad.”

HOOFDROLSPeler MARTIJN LAKEMEIER KWAM ER TIJDENS DE OOST PAS ACHTER DAT ZIJN FAMILIE EEN PLANTAGE BEZAT IN INDIE.



“Films laten zien hoe er in het heden naar het verleden wordt gekeken.”

“Slachtofferschap en daderschap wordt te vaak in binaire opposities begrepen. Waarmee men denkt dat de aandacht voor de militaire oorlogsmisdaden de ruimte inneemt van oorlogsslachtoffers, maar het een sluit het ander niet uit. Idealiter ontstaat er een brede herinneringscultuur in Nederland waarin de ervaringen van oorlogsslachtoffers en de verwerking van het verleden een gezamenlijke rol spelen.”

ARNOUD ARPS, PHD ONDERZOEKER UVA NAAR DE VERBEELDING VAN DE INDONESISCHE ONAFHANKELIJKHEIDSOORLOG IN FILMS

“Ik ben me er als Indische Nederlander bewust van dat in de film maar een deel van de geschiedenis verteld wordt. Maar het stoort me niet dat niet alles verteld wordt. Daarvoor hebben we ook De Wereld van de Oost, om context aan het verhaal te geven.”

ESMEE JACOBS, CREWLID DE OOST



EEN GREEP UIT DE REACTIES EN VRAGEN UIT HET PUBLIEKSCHAT:

Alias18: *Kan je de genoemde films [red. door Arnaud Arps] nog even in de chat zetten: interessante canon.*

Arjanti (she/her): *Goed idee, om tijdens 15 augustus wat van deze films op de TV te vertonen.
Hopelijk pikt een omroep dit op. Iets voor Omroep Zwart misschien?*

Erwin B.: *Helemaal mee eens om zowel slachtofferschap als daderschap te herinneren.
Als zoon van een KNiL militair geloofde ik nooit in Tempo Doeloe maar omdat er altijd over werd
gezwegen voelde dat niet goed. Ben zeer blij met deze film. Nu kan heb ik eindelijk beelden over deze periode
en hoewel ik niet trots ben op wat mijn vader heeft gedaan heb ik nu wel meer begrip voor zijn zwijgen.*

Bauke Westphal: *Schokkend dat deze jonge acteur helemaal niets wist van de geschiedenis van de dekolonisatie...
Wordt dat niet onderwezen op school?*

Djaminah: *Nee, in zijn schooltijd nog niet nee, hopelijk gaat dat nu veranderen.*

Nick V: *In hoeverre dan deze (complexe) geschiedenis aan een groter publiek verteld worden.
Wat moet er na deze film gedaan worden? (en vanuit persoonlijk oogpunt...wat kan IK doen?)*

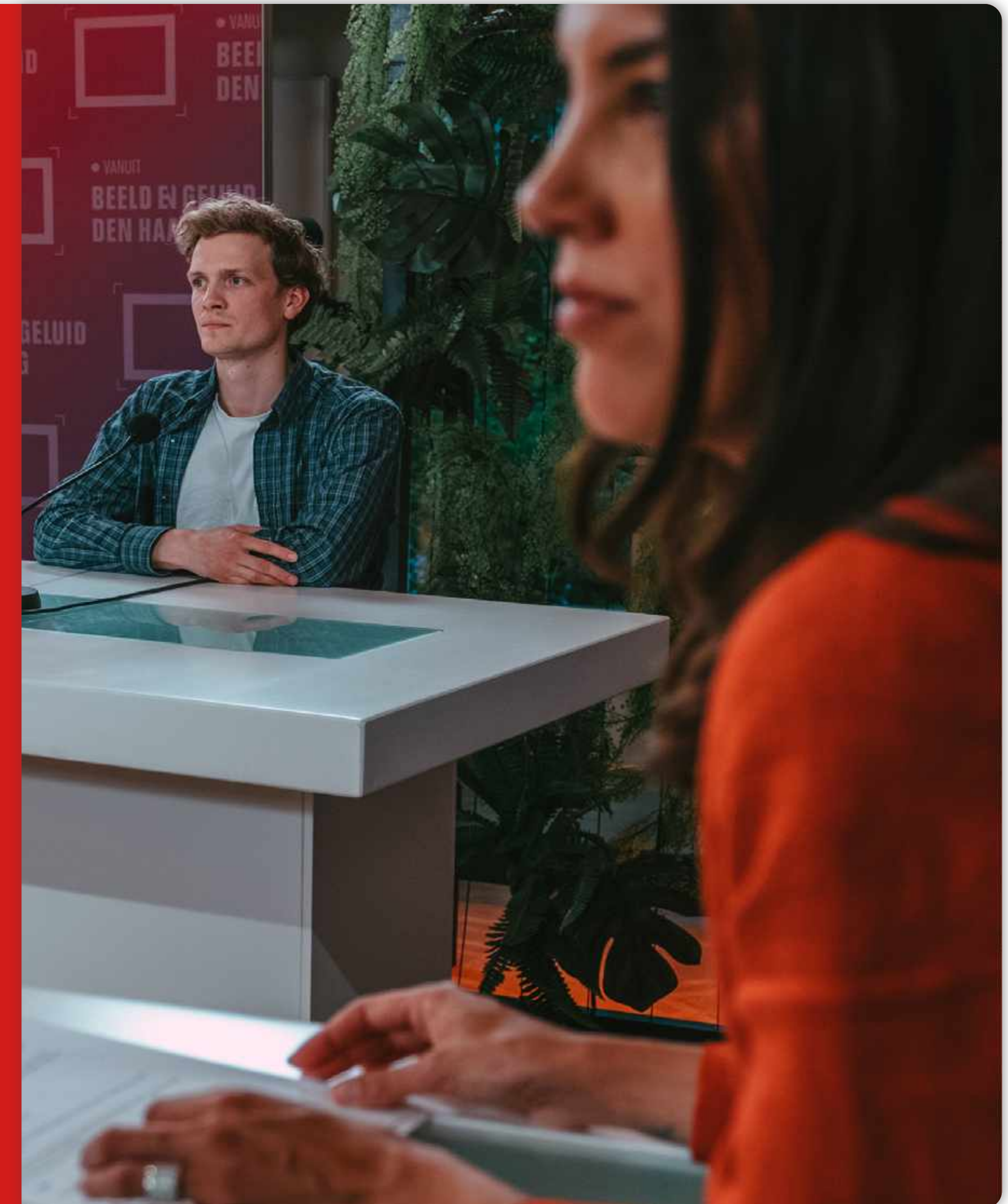
Sanne Biesheuvel: *Meer films maken, meer praten, alle kanten van de oorlog laten zien, dit is pas het begin.
Ik ben heel blij met deze opening.*

Fabian: *Even een tip in verband met het afsluiten nadat ik de film heb gekeken heb ik dingen opgezocht
over personages en filmpjes over westerling zo laat je het bezinken en verdiep je je nog meer*

Nick V.: *Eens! En vanuit hier kan je je verder verdiepen (voor diegenen die daar behoefte aan hebben).
Erg goed dat deze eerste stappen zijn gezet!*

Alias 19: *De film is een aanzet tot dialoog, discussie en misschien wel zelf onderzoek,
vraag je familieleden hoe het dan ging.*

Sanne Biesheuvel: *Als dochter van een Indiëveteraan ben ik heel blij met deze film.
Het geeft beeld bij de dagboekverhalen van mijn vader. Dank!*



HET LESMATERIAAL UITGELICHT

Het lesmateriaal van *De Wereld van De Oost* vult een hiaat in het Nederlands onderwijs curriculum ten aanzien van het koloniale verleden. Het beantwoordt aan de behoefte onder met name docenten geschiedenis en maatschappijleer aan middelen om dit onderwerp te behandelen vanuit een brede, meerstemmige benadering. Al voor de lancering benaderden diverse scholen ons met een verzoek om toegang tot de film en de werkvormen.

Hoewel de uitrol van het lesmateriaal minder grootschalig plaats heeft kunnen vinden door de gevolgen van de pandemie, hebben van mei tot en met juni 2021 al tientallen scholen de film en *De Wereld van de Oost* in de klas gebruikt en de aanvragen blijven binnenkomen. De respons over *De Verhalen* en de werkvormen is positief.

De respons is positief. Docenten noemden met name:

- De multiperspectiviteit. Vaak genoemd is het Indonesische perspectief van Agus, inclusief de interviews met de Indonesische veteranen Djuwariyah Suhardi, de vrouwelijke strijder en Doel Samad.
- De diverse aanknopingspunten die het biedt voor actuele, maatschappelijke gesprekken over o.a. het Nederlandse koloniale verleden en dekolonisatie in Indonesië, de impact op onze huidige samenleving (racisme, ongelijkheid etc.), framing, de impact van oorlog en trauma, vluchtelingen en nieuwkomers nu, makerschap en perspectiviteit, feit en fictie.
- Het stimuleert nieuwsgierigheid en het inlevingsvermogen van de leerlingen.
- Het stimuleert hun onderzoeksvaardigheden en bronanalyse.
- De website biedt een rijkdom aan bronmateriaal, zowel archief als hedendaags.
- De werkvormen zijn eenvoudig inzetbaar en te gebruiken afhankelijk van doelstelling, beschikbare tijd, vak.
- Aansluiting van de werkvormen en de inhoud website bij de eindtermen.

LESMAERIAAL

DE WERELD VAN DE OOST
FILMPOSTER IN MULTIPERSPECTIEF

GESCHIEDENIS, CKV OF BURGERSCH BOVENBOUW

WERKBLAD

Op de website *De Wereld van de Oost* kun je de gebeurtenissen in de film *De Oost* bekijken vanuit meerdere perspectieven, door de ogen van verschillende karakters en mensen. In deze opdracht ga jij bedenken hoe de film eruit zou zien, als een van de andere karakters het hoofdpersonage zou zijn.

VERTELPERSPECTIEF
In een film kijk je vaak mee met het leven van het hoofdpersonage. In *De Oost* doe je dat met het karakter Johan. We kijken naar de gebeurtenissen vanuit zijn karakter. Op die manier weten we als kijker meer over Johans emotie, gedachtes of gevoelens dan bijvoorbeeld andere karakters in de film zoals Samuel of Werner. De makers van de film kiezen deze vertelvorm en zetten filmische middelen (zoals cameravoering, muziek en licht) in om jou mee te laten leven met Johan.

ONDERDEEL 1A: Je gaat wisselen van perspectief. Hoe zou de film eruit zien als een ander personage het hoofdpersonage zou zijn? Kies het karakter Agus, Gita, Samuel of De Turk. Schrijf een korte synopsis. Dit is een samenvatting van een film. In je samenvatting verwerk je in max. 150 woorden over wie de film gaat, wat hij of zij meemaakt en hoe de film verloopt. Je kunt de website gebruiken om meer te weten te komen over hoe de levens van deze karakters er waarschijnlijk uit zouden zien.

ONDERDEEL 2: Kies een van de volgende filmische middelen: cinematografie, muziek of art-direction en beschrijf hoe deze gaat veranderen nu de film een ander hoofdpersonage heeft. Meer uitleg over deze middelen vind je in de bijlage.

Op de achterkant van dit blad is de filmposter van *De Oost* te zien. Wat valt op aan de poster? Wat zie je terug uit de film?

ONDERDEEL 3: Ontwerp nu zelf de nieuwe filmposter van het karakter dat je in onderdeel 1 van de opdracht hebt gekozen. Zou je de film ook een andere titel geven? Verwerk de nieuwe titel dan in jouw poster.

Vind je het lastig om te beginnen, wellicht kunnen de volgende vragen helpen:

- Wie is het hoofdpersonage? Wie moet er nog meer op de poster staan?
- Als mensen de poster zien, wat wil je dan dat ze denken?
- Welke kleuren wil je gebruiken? En wat betekenen deze?

ONDERDEEL 4: Presenteer jouw poster aan de klas en leg uit hoe je tot deze poster bent gekomen.

ONDERDEEL 1A: Je gaat wisselen van perspectief. Hoe zou de film eruit zien als een ander personage het hoofdpersonage zou zijn? Kies het karakter Agus, Gita, Samuel of De Turk. Schrijf een korte synopsis. Dit is een samenvatting van een film. In je samenvatting verwerk je in max. 150 woorden over wie de film gaat, wat hij of zij meemaakt en hoe de film verloopt. Je kunt de website gebruiken om meer te weten te komen over hoe de levens van deze karakters er waarschijnlijk uit zouden zien.

GEHOORD IN DE KLAS

“Is die oorlog echt gebeurd?”

Een meisje die vertelt dat haar opa ook in Indonesië was tijdens de oorlog maar altijd alleen over de dingen vertelde. Nadat ze de film gezien had, heeft ze hem geappt met de vraag of hij samen met haar wil kijken om meer te vertellen. Opa zei ja.

Een leerling zei dat de kritiek onterecht is omdat ‘die mensen er zelf niet waren’ en hij impliceerde een beetje dat ze moesten vertrouwen op de veteranen en ervaringsdeskundigen. Een jongen die eerst over de executie scenes zei “Ja echt vet gemaakt” vroeg daarna opeens “Wat daarvoor eigenlijk de reden was”.

Een meisje dat helemaal opging in fotograaf Milan’s fotozine *In De Oost* en bleek een hele verzameling te hebben van WO-II foto’s. Ze gaat een presentatie houden over beeldvorming bij het vak fotografie.

Een jongen vertelt dat het samen kijken van de film bij zijn opa traumatische herinneringen over zijn onderduikperiode terugbrachten. Daar hebben ze vervolgens lang over gesproken.



Acteur Coen Bril en de set fotograaf Milan van Dril bezochten twee derde klassen havo/vwo maatschappijleer en marvo/havo geschiedenis.

GEHOORD VAN DOCENTEN

“Film en website zijn voor het onderwijs een fantastische aanwinst nu we het vaker over beeldvorming, diversiteit en nationaal geschiedenisonderwijs hebben! Met de werkvormen ‘film analyseren’ en ‘feit, fictie en bronnen’ kun je uitstekend de discussie in de klas aangaan over in hoeverre de film een eenzijdig en/of stereotiep beeld weergeeft. Heerlijk en hapklaar materiaal met voldoende diversiteit, discussie en nuance!”

Docent geschiedenis, havo/vwo

“Aan de hand van het gesprek in de klas gaan we het gesprek aan over de kritiek en discussie in de media.”

Docent maatschappijleer

“Wij gaan hiermee in op makerschap. Vragen zoals: waarom maakte de regisseur deze film en waarom nu?

Wat wilde hij laten zien, welke keuzes maakte hij?

Welke filmische middelen heeft hij ingezet?”

Docent film, 4e klas gymnasium

“Een onderwerp als de Dekolonisatieoorlog is al lastig genoeg. Toegankelijk en interactief online materiaal zorgt er voor dat de boodschap van de film ook in de klas te horen is: elk perspectief telt. Bovenal biedt het docenten de vrijheid om een lastig onderwerp bespreekbaar te maken zoals ze zelf willen.

Wat mij betreft echt een hele waardevolle toevoeging aan het bestaande materiaal!”

Medewerker museum educatie

“Ik vind het erg knap hoe historische bronnen geplaatst worden naast de persoonlijke familiegeschiedenis van mensen die betrokken waren bij de film. Daarmee is er ook aandacht voor verschillende perspectieven op deze belangrijke geschiedenis.”

Informatiespecialist Educatie - Hogeschool Utrecht

“De film en het uitgebreide archiefmateriaal op De Wereld van de Oost bieden mij handvatten voor een gesprek over framing, feit en fictie en hoever een maker daarin mag gaan.”

Docent maatschappijleer

“Ik gebruik het eerste uur van de film om het hoe en waarom van de Nederlandse missie te inzichtelijk te maken.”-

Docent geschiedenis, 3e klas



EN IN DE CHAT VAN DE MEET UP OP 27 MEI

Twan: *Ik ben vorig jaar geslaagd en heb inderdaad bij geschiedenis nauwelijks les gaat over deze periode in de geschiedenis. Terwijl dit eigenlijk heel belangrijk is om te benadrukken en mee te geven aan jongeren. Hoop dat dit snel veranderd en dat scholen door deze film ook het besef krijgen om meer aandacht aan dit onderwerp te besteden.*

Dirk: *Aan alle mede docenten met welke jaarlaag gaan jullie de film behandelen en bekijken?*

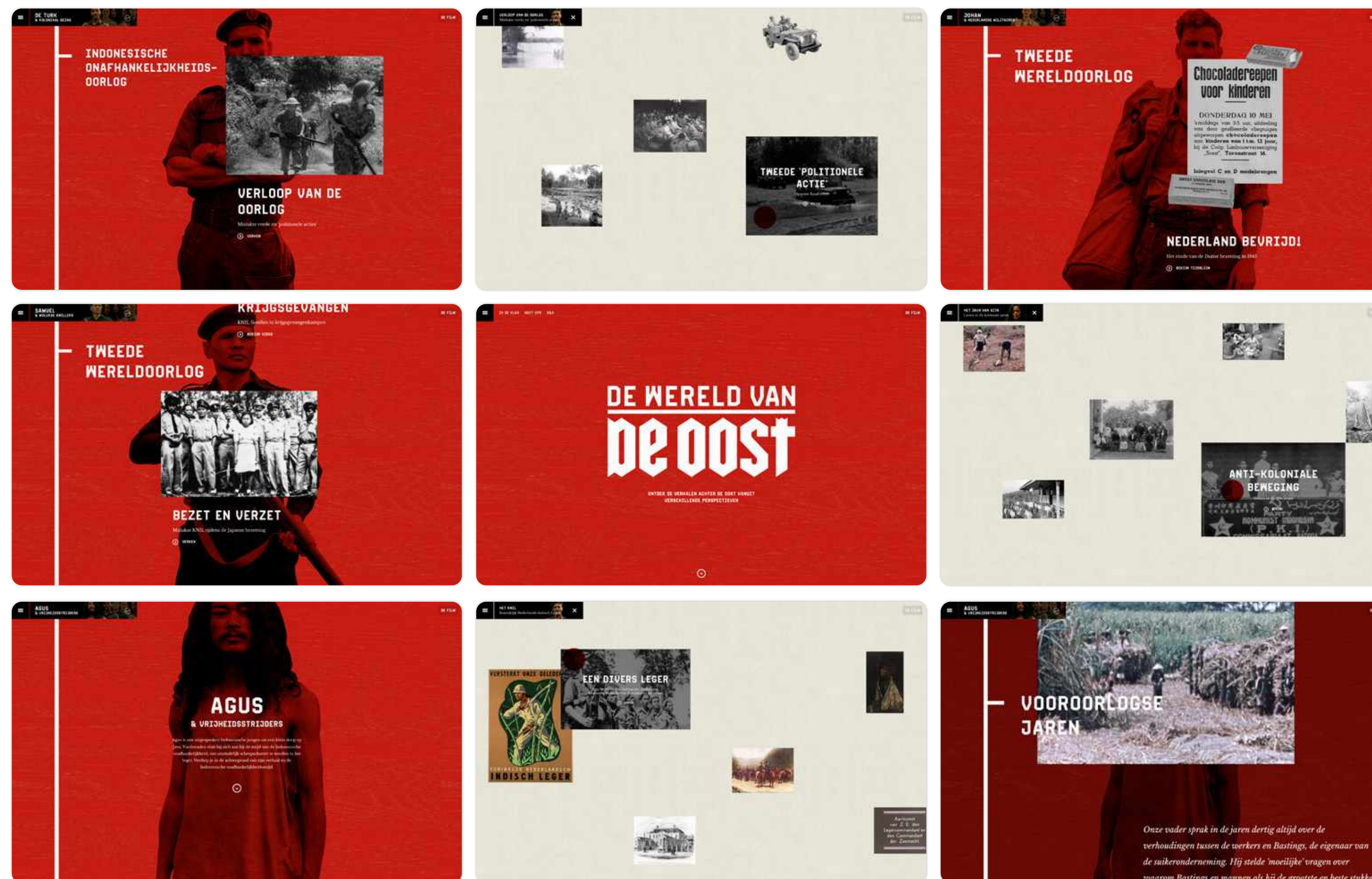
Het succes van De Wereld van de Oost ontleedt

We onderscheiden vier niveaus van impact bij de bezoekers van de campagne. Vanzelfsprekend zijn deze niet los van elkaar te zien. Ze overlappen elkaar deels en de verschillende 'soorten' impact zijn door hun integratie niet direct terug te voeren op specifieke deelprojecten van de campagne. Dat neemt niet weg dat het accent per project verschilt; de website is bijvoorbeeld meer op kennis gericht, de meet ups op uitwisseling. Hoeveel en wat voor impact een project heeft op een bezoeker hangt vanzelfsprekend ook samen met iemands achtergrond, interesse, kennisniveau etc.

Leren kennen	pr-campagne, de film en website
Herkennen	de film, website en meet ups
Uitwisselen	pr-campagne, lesmateriaal en meet ups
Erkennen	overkoepelend

Drie elementen die in grote mate hebben bijgedragen aan het succes van de campagne zijn:

- de **multiperspectiviteit** tussen en binnen perspectieven, en in concept, inhoud en functionaliteit van alle deelprojecten;
- het **rijke bronmateriaal** in *De Verhalen*;
- de aantrekkelijke **vormgeving en eenvoudige navigatie** van de storyworld en *De Verhalen*.



KENNEN

De Wereld van de Oost...

... is voor een groot deel van ons publiek een ware eyeopener.

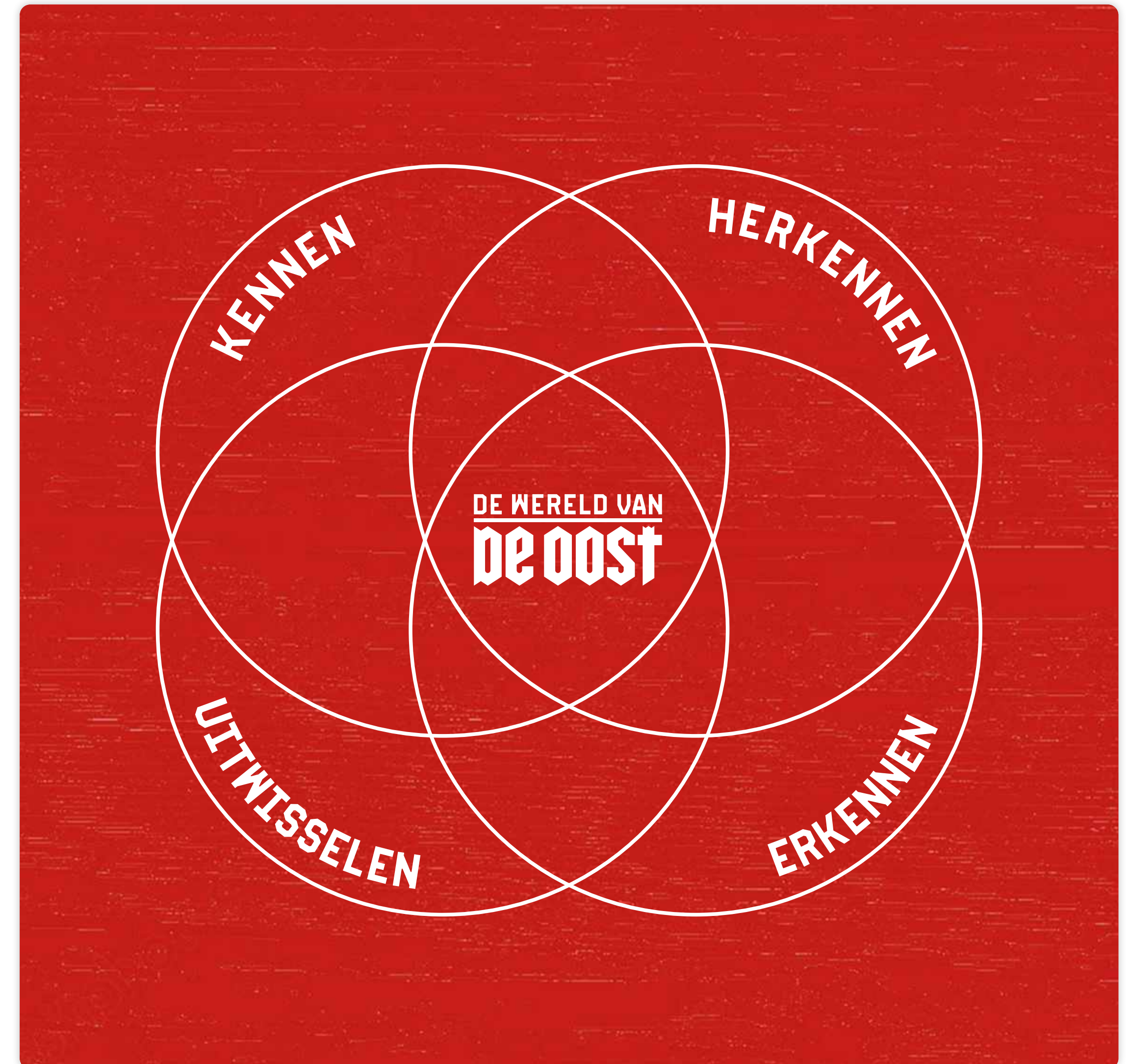
Over het structurele geweld en racisme waarop de kolonie gebouwd was. Over de oorlog. De aard en omvang van het geweld. Het economische belang van de kolonie voor Nederland en diens afhankelijkheid. De lange revolutionaire strijd van de Indonesische vrijheidsstrijders. Waarom er zoveel Molukkers, Indonesiërs of Indische Nederlanders in Nederland wonen. Enzovoorts.

... biedt met de vijf perspectieven in De Verhalen nieuwe invalshoeken op de koloniale geschiedenis van Nederlands-Indië/ Indonesië voor hen die verdieping zoeken na de film.

De persoonlijke benadering via de karakters en hun fictieve verhalen naast dat van hoofdpersoon Johan, trekt mensen werelden binnen waar ze zich nog weinig of niet eerder in hebben verdiept. Bezoekers kunnen verschillende groepen in de historische context plaatsen.

... helpt nazaten van direct betrokkenen beter begrijpen welke ervaringen hun vader, moeder, opa of oma heeft moeten doorstaan in die periode en stelt mensen in staat die persoon beter te begrijpen.

Veel nazaten kennen het verleden alleen via fragmentarisch vertelde verhalen. Of alleen de mooie kanten ervan. Of door het hardnekkige het zwijgen. De verbeelding via film en archiefmateriaal heeft het verleden een gezicht gegeven. Een krachtig middel om dieper begrip te krijgen van hun persoonlijke geschiedenis, inclusief het trauma en de gevolgen daarvan voor henzelf en hun omgeving.



HERKENNEN

De Wereld van de Oost...

... helpt mensen zich te verplaatsen in andere perspectieven.

De opzet van de diverse perspectieven, inclusief de fictieve inleiding per periode helpt mensen daadwerkelijk zich in diegene te verplaatsen en door de bril van dat specifieke karakter te kijken. Het eenvoudig kunnen wisselen van perspectief in dezelfde tijdsperiode, helpt mensen om ogenschijnlijk gescheiden verhalen te verbinden en zich te verplaatsen in keuzes en drijfveren van mensen. Wat sommige bezoekers doet inzien dat er meer overeenkomsten met ‘de ander’ zijn dan werd aangenomen.

... zorgt voor herkenning bij jongere generaties door de zichtbaarheid, openheid en kwetsbaarheid van jonge crew en cast in De Wereld van de Oost ten aanzien van hun ervaringen.

De verhalen van de crew en acteurs maken grote indruk, zoals die van kleinzonen van veteranen Joenoes en Daan, en van Dana en Esmee, derde generatie Indische Nederlanders. Het brengt het verleden dichtbij en draagt bij aan identificatie, juist voor de jonge bezoekers.

UITWISSELEN

De Wereld van de Oost...

... geeft betrokkenen een instrument in handen om het gesprek in eigen kring te beginnen.

Hoewel het moeilijk blijft, ligt het onderwerp op tafel.

De stilte is doorbroken, al is het maar voor even.

Mensen voelen zich zekerder omdat ze er meer van weten.

... nodigt uit tot het delen van meer verhalen vanuit verschillende perspectieven en inspireert mensen om op onderzoek uit te gaan.

De verscheidenheid aan perspectieven in De Wereld van de Oost laat, hoewel niet compleet, bezoekers voelen dat ieders verhaal er mag zijn en onderdeel is van het collectieve verhaal. Na een bezoek aan De Wereld van de Oost worden brieven, dagboeken en foto’s ‘van opa’ van zolder gehaald en samen bekeken. De Verhalen samen bekeken voor inspiratie.

ERKENNEN

De Wereld van de Oost...

... zorgt voor een gevoel van erkenning: eindelijk wordt ons verhaal verteld.

Een groot deel van het Nederlandse publiek leert voor het eerst over een deel van het verleden wat voor hun burens, klasgenoten of vrienden allesbepalend is (geweest).

Ze vragen er nu naar. “Hoe zat het dan precies?”

“Hoe kan het dat ik hier niets van wist?”

“En hoe is dat dan voor jou?”

6. PROCES EVALUATIE EN DE IMPACT VAN COVID-19

De productie van *De Wereld van de Oost* als geheel is een complex proces geweest. Het concept van de *storyworld* stelde ons voor interessante inhoudelijke vraagstukken, zo ook de omvang en diversiteit in de deelprojecten en natuurlijk de impact van Covid-19. Hieronder gaan we op een aantal daarvoor relevante zaken in. Indien er van de oorspronkelijke planning of uitvoering is afgeweken of als resultaten niet (geheel) behaald zijn dan wordt dit toegelicht.

6.1 Tijdslijn en release De Oost

De lancering van *De Wereld van de Oost* hing nauw samen met het uitkomen van *De Oost* omdat die als katalysator zou moeten werken in de communicatie rondom de impact campagne.

Door Covid-19 zijn de release datum (oorspronkelijk april 2020), de distributeur en de uitbreng echter herhaaldelijk veranderd waardoor we ook onze campagne planning en strategie een aantal maal hebben moeten aanpassen.

Op 13 mei 2021 kreeg de film zowel een Nederlandse bioscoop release en een digitale release op het streamingplatform Amazon Prime, als eerste Nederlandse productie ooit. Deze zogenaamde ‘hybride release’ is een unicum in de filmwereld en hieraan ging een lang proces vooraf.

De pandemie zorgde voor onduidelijkheid over regelgeving, nieuwe stakeholders, een schuivende bioscoopkalender, nieuwe regels voor het uitbrengen van films en elkaar snel opvolgende ontwikkelingen in de branche en hadden veel vertraging tot gevolg. New Amsterdam heeft tot het uiterste moeten gaan om met alle betrokken stakeholders tot een akkoord te komen, waaronder Amazon Prime en distributeur The Searchers, financiers als het Nederlands Filmfonds en bioscoopexploitanten. Hoe dit de marketing en communicatie van *De Wereld van de Oost* heeft beïnvloed beschrijven we waar relevant.

6.2 Invulling van de storyworld: vormgeven aan multiperspectiviteit

De complexiteit van de verhalenwereld op de website en onze ambitieuze educatieve doelstellingen stelden ons voor een aantal inhoudelijke en conceptuele vraagstukken. We lichten er hier een aantal uit.

De Wereld van de Oost is opgezet als verdieping bij de film dus is gekozen om met de *storyworld* dicht bij *De Oost* te blijven. Dit inhoudelijke kader, gevormd door het verhaal en de filmkarakters, bepaalde mede de perspectief- en verhaalkeuze. *De verhalen* in *De Wereld van de Oost* worden verteld aan de hand van beeldmateriaal en vanuit dat perspectief (behalve de *longreads*). Er is dus geen alwetende verteller. Vanzelfsprekend roept dit complexe vragen op. Hoe vertel je verhalen van mensen wiens levens niet of nauwelijks zijn afgebeeld of te vinden in archieven, of alleen door een ‘koloniale bril’? Denk aan de ‘exotische’ Javaanse vrouw (vaak naakt) of vrouwelijke militairen zoals in het Vrouwenkorps KNIL, en de Indonesische bevolking in het algemeen. Hoe zorg je voor een gebalanceerd verhaal over de bevolking in de Indonesische archipel waarin de geografische, etnische en culturele diversiteit eindeloos is – tussen eilanden, tussen stad en platteland, man en vrouw, bevolkingsgroepen enz. Daarbij speelt de toegankelijkheid van bronnen, onderzoekscapaciteit en beschikbare middelen natuurlijk ook een rol.

Het gebrek aan een Indisch karakter of zelfs enige verwijzing naar die bevolkingsgroep in *De Oost* stelde ook ons voor een dilemma. Daardoor ontbrak immers automatisch ‘het Indische perspectief’ in *De Verhalen*. We waren ons ervan bewust dat dit als een omissie zou (kunnen) worden ervaren door een deel van het publiek. Vanwege de aanwezigheid van deze bevolkingsgroep in de kolonie en later in Nederland. Maar ook omdat we de klas in zouden gaan: je zou kunnen stellen dat dit perspectief voor jongeren relevant is om het verleden en onze maatschappij nu te kunnen begrijpen.

Om die reden hebben we toch besloten om dit verhaal in de *storyworld* te verweven.

Een oplossing vonden we door Gita in de fictieve verhaallijn op te laten groeien op bij de Indische familie Zuyderwijck. Feit blijft dat dit op gespannen voet staat met onze doelstelling om nieuwe perspectieven belichten en dat niet door een 'koloniale bril' te doen. De geschiedenis van de Indische burgerbevolking, een hele kleine minderheid bovendien, is vele malen vaker verteld dan die van de overige miljoenen Javaanse, Papoea, Chinese, Molukse burgers etc. Achteraf hebben we wel moeten concluderen dat we op dit punt (al dan niet bewust) ook gevoelig zijn gebleken voor druk van buitenaf.

In dit proces van keuzes maken speelde het klankbord een belangrijke rol. Zij hielp ons onze 'Westerse bril' af te (blijven) zetten en door de ogen van onze karakters naar het verleden te kijken. Dit klankbord bestond uit Nederlandse en Indonesische onderzoekers van het KITLV, conservatoren van het Rijksmuseum, en andere vak experts die al jaren op dit onderwerp werken, zoals bij *Andere Tijden*. Zij lazen gedurende het productieproces mee, gaven feedback op het concept en de invulling van de *storyworld* zoals bovenstaande voorbeeld t.a.v. perspectief keuze, periodisering (hoe maak je die kloppend voor de 5 verschillende karakters). Daarnaast zetten ze waar relevant hun netwerk in en droegen relevante bronnen aan.

Op productioneel vlak is de pandemie met name van invloed geweest op de productie van content door het sluiten van archieven en musea en de beperkte bewegingsvrijheid om content zoals interviews te draaien waardoor we niet alles hebben kunnen produceren zoals oorspronkelijk bedacht.

6.3 Samenwerkingen: Tropenmuseum en Rijksmuseum

Gedurende 2019 en 2020 is er veel tijd geïnvesteerd in samenwerkingen met respectievelijk het Rijksmuseum en het Tropenmuseum, twee droompartners voor *De Wereld van de Oost*. Beide musea ontwikkelen nieuwe tentoonstellingen over het koloniale verleden in Indonesië,

respectievelijk *Revolusi!* in het Rijksmuseum en *De Erfenis* in het Tropenmuseum. Het doel was om met allebei de musea tot een inhoudelijke samenwerking te komen in de context van deze tentoonstellingen. Door bijvoorbeeld op de website een verhaal te wijden aan een object uit *Revolusi!* zou het museum content van (*De Wereld van de Oost* vice versa een plek kunnen geven in de tentoonstelling, in hun educatieprogramma en in hun communicatie naar hun achterban en zouden we gezamenlijke meet ups kunnen organiseren met een grote impact. Voor *De Erfenis* volgden we eenzelfde soort traject.

De gesprekken hierover zijn altijd erg positief van aard geweest en lang leek er ook concrete resultaten uit te komen. Mede door de pandemie schoven de tijdlijnen bij beide musea echter herhaaldelijk op en na 1,5 jaar bleek dat een samenwerking helaas niet haalbaar (meer) was.

6.4 Lesmateriaal: ontwikkeling, marketing

De samenwerking met de Universiteit van Amsterdam voor de ontwikkeling van het lesmateriaal heeft door de pandemie nauwelijks vorm kunnen krijgen. Studenten van de Interdisciplinaire Lerarenopleiding zijn wel begonnen aan een co-ontwikkeltraject maar hebben hier geen vervolg aan kunnen geven. Hetzelfde geldt voor het testen van de werkvormen in de klas en met experts- en docentenklankbordgroepen. Docenten waren druk met alle aanpassingen in het online-onderwijs en bijeenkomsten waren niet toegestaan. Waar mogelijk heeft Jazzy Taihuttu de werkvormen in haar eigen klassen op het 4e Gymnasium getest.

Aanvankelijk zouden we voor de marketing van het lesmateriaal samenwerken met onderwijs-marketeer Liane Verheul. Hoewel de eerste gesprekken en (aanzet tot) strategie redelijk vruchtbaar waren, is besloten de marketing en communicatie daarna zelf op te pakken omdat de traditionele marketing routes sterk veranderden door de pandemie en de impact producer en strateeg van New Amsterdam tot het inzicht kwamen dat een succesvolle campagne rondom *De Wereld van de Oost*

op maat gemaakt moest zijn, flexibel en passend bij de unieke vorm van de campagne en film. Iets wat een externe marketeer niet zou kunnen dragen. Naast het samenwerken met derden ten behoeve van distributie, richtten we ons daarbij op het opbouwen van een eigen ‘warm’ netwerk en persoonlijk contact met docenten en andere onderwijsdeskundigen, en wilden we zg. ‘docenten-influencers’ benaderen. Veel van de gelegde contacten zijn echter verloren gegaan door de pandemie toen docenten en scholen gewoonweg geen tijd en ruimte hadden voor extra curriculaire educatie of activiteiten.

Drie belangrijke onderdelen van de marketingstrategie hebben door de pandemie helaas geen doorgang kunnen vinden: programmering op grote onderwijsevenementen, de geplande scholentour met crew en acteurs en de docenten meet ups. De geannuleerde onderwijs evenementen zijn o.a. het jaarlijkse congres van VGN Kleio (vakorganisatie geschiedenis docenten), ICLON (maatschappijleer) en het seminar ‘Beeldbekwaam in het onderwijs’ van het Netwerk Filmeducatie (verzet naar 3 november 2021). De doelgroep specifieke docenten meet ups zouden we in samenwerking met Pathé Bioscopen en zes regionale Hubs van het landelijk Netwerk Filmeducatie organiseren. Docenten zouden daar i.h.k.v. nascholing deelnemen aan een programma met een bioscoopvertoning van *De Oost* gevolgd door een verdiepende workshop over het lesmateriaal. Om toch een zo groot mogelijke doelgroep te bereiken hebben we stevig ingezet op online communicatie, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van online tutorials: korte, deelbare video’s die de werkvormen uitlichten en grote media aanwezigheid van Jazzy Taihuttu.

6.5 Meet ups

Van alle projecten zijn de meet ups het meest beïnvloed door de pandemie, zowel in concept, aantal en bereik. De publieksprogrammering van *De Wereld van de Oost* was gestoeld op het uitgangspunt van fysiek samenkomen om het gesprek aan te gaan. We zouden dit op regionaal niveau organiseren in samenwerkingen met lokale partners. Vanzelfsprekend moest het concept

door de pandemie volledig op de schop. Gedurende de hele productieperiode zijn er verschillen de formats ontwikkeld, telkens aangepast aan de situatie van dat moment: van fysiek tot hybride tot 100% online met publieksparticipatie. Vormen die de revue gepasseerd zijn een Youtube miniserie ‘De Geschiedenis Les Die je Nooit hebt Gehad’, een duo gesprek met livestream vanaf locatie ‘*De Wereld van de Oost* op je bank’, de ‘*De Wereld van de Oost* -pubquiz’ voor vrienden, en een programma live op locatie met livestream voor mensen thuis.

Het aantal door onszelf georganiseerde meet ups valt uiteindelijk lager uit dan vooraf gepland. Gebrek aan budget voor online meet ups en productionele capaciteit maar ook de sluiting van musea en hun verschuivende plannings dwongen ons harde keuzes te maken. Dat resulteerde in een kleiner aantal meet ups maar van hoge kwaliteit. Het publieksbereik (kijkers) is ook vele malen groter dan met fysieke meet ups mogelijk geweest zou zijn.

De geplande reeks meet ups met het Zeeuws Museum, Limburgs Museum, EYE/Moviezone, het Wereldmuseum, Rijksmuseum en Tropenmuseum gingen niet door. Met Museum Bronbeek (Defensie) is herhaaldelijk contact geweest maar zij zijn uiteindelijk niet ingegaan op onze uitnodigingen om daar een meet up te organiseren met Joenoes Polnaja en Daan van Citters, beiden kleinzonen van veteranen. Om het gesprek alsnog in de publieke sfeer te kunnen voeren hebben we daarnaast ingezet op aanwezigheid bij zoveel mogelijk publieksevenementen van derden zoals bij BETA DISINI (IK BEN HIER) van *het Moluks Historisch Museum*, een programma in het kader van 70 jaar Molukkers in Nederland.

6.6 Afwijkingen van de beoogde resultaten

Lagere bezoekerscijfers op dewereldvandeoost.nl:

- In de praktijk bleek het soms lastig om de (botsende) belangen van stakeholders
 - zoals het commerciële succes van *De Oost* en de maatschappelijke doelstellingen van

De Wereld van de Oost - te verenigen. Daardoor werden activiteiten soms onvoldoende op elkaar afgestemd en werd dewereldvandeoost.nl weinig benoemd in Amazon Prime uitingen wat het 'vliegwiel' effect op de campagne verkleinde;

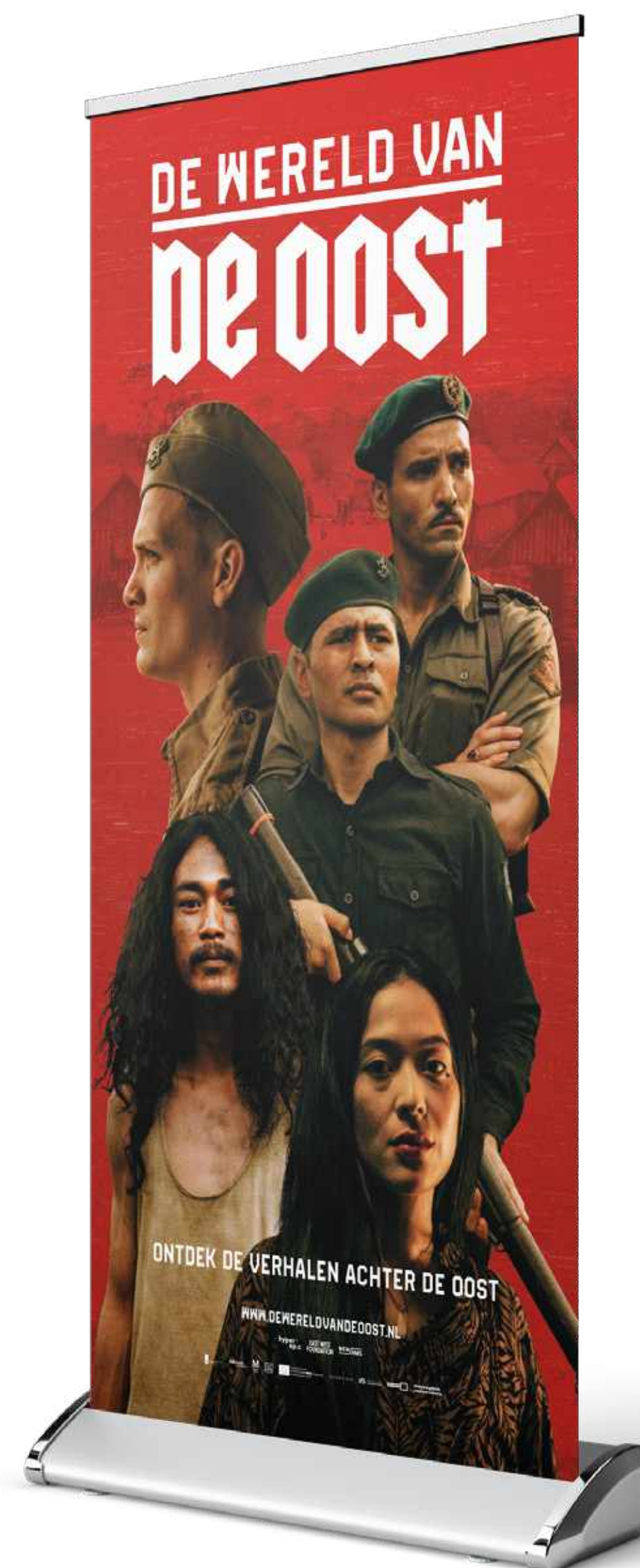
- *De Oost* draaide relatief kort in de bioscoop draaide o.a. vanwege de VOD-release en kreeg snel concurrentie van andere uitgestelde producties. Dit temperde het verwachte vliegwieleffect van de film op het bereik van *De Wereld van de Oost* enigszins.

Lager bereik van aantal leerlingen, docenten en scholen:

- Vanwege de pandemie is dewereldvandeoost.nl veel later en vlak voor de zomer gelanceerd, een traditioneel drukke periode op scholen;
- Scholen hebben door achterstanden weinig tot geen ruimte voor extra-curriculaire programmering;
- Door covid ging de samenwerking met grote beoogde partners Tropemuseum en Rijksmuseum niet door
- De annulering van de scholentour en de docenten meet ups, twee belangrijke onderdelen van de lesmateriaal marketingcampagne;
- De lengte van de film (141 min.) lijkt een drempel voor scholen te zijn. Het NFF noemde deze reden voor een lager aantal boekingen binnen het educatie programma op het festival.

Minder meet ups, groter totaal bereik:

Er hebben minder meet ups plaats gevonden. Door het overweldigende succes van de meet up i.s.m. Beeld en Geluid Den Haag en IHC hebben we echter een groter totaal bereik gehaald. Vanaf het begin tot het einde van de livestream waren er een kleine 1000 bezoekers aanwezig, waarvan een deel ook zeer actief in de chat. Daarnaast heeft *De Wereld van de Oost* deelgenomen aan zeer goed bekeken programma's zoals BETA DISINI (IK BEN HIER) op 21 maart en 20 juni (10.000+ en 45.000+ kijkers).



7. FINANCIËLE TOELICHTING

Ondanks doorlopende inzet is de begroting niet 100% gedekt door het uitblijven van inkomsten uit private en corporate fondsen. Daar zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen: hoewel de mondiale Black Lives Matter beweging zorgde voor een breder bewustzijn en gevoel van urgentie en een drang om 'bij te dragen', bleek de drempel bij bedrijven hoog om zich daadwerkelijk en openlijk te verbinden aan ons project. Het publiekelijk 'cancellen' van andere bedrijven die zich wel uitspraken droeg hieraan bij. In april 2020 had de fundraiser moeten plaatsvinden, de uitnodigingen waren net verstuurd toen de pandemie uitbrak.

We zijn toen op de minimale variant van de begroting overgeschakeld, waarbij op een deel van de out-of-pocket kosten is bezuinigd. Desondanks is er een grote onderfinanciering gebleven die New Amsterdam vervolgens helaas uit eigen middelen heeft moeten dekken. New Amsterdam en de freelancers hebben hun oorspronkelijke geplande inzet vanuit een grote passie voor het project alsnog uitgevoerd waardoor de uitvoering er nauwelijks anders door is.

8. TOEKOMST

Om recht te kunnen doen aan de complexiteit en veelheid aan ervaringen en er betekenis aan te kunnen geven, is het van belang dat we begrijpen hoe de koloniale geschiedenis vandaag de dag nog een rol speelt in de Nederlandse samenleving. En dat we erover in gesprek blijven gaan. *De Wereld van de Oost* heeft in enkele maanden een bijdrage geleverd aan dat gesprek. De oneindig veel positieve en kritische reacties die de campagne opgeroepen heeft, de verhalen die gedeeld zijn, de vragen die gesteld zijn. Zowel in de media, het onderwijs, als thuis in de privésfeer. Het toont ons de maatschappelijke relevantie van het project en de honger naar meer. We zijn trots om te horen dat we andere makers inspireren om soortgelijke verdieping te ontwikkelen bij hun films en tv-series.

Voor een duurzame toekomst voor *De Wereld van de Oost* zetten wij voornamelijk in op het onderwijs. Dat doen we door de communicatie en distributie van de film en het lesmateriaal te beleggen bij diverse partners die zich in de kern richten op (film)educatie en een groot bereik hebben onder docenten en docentenopleidingen.

Movies that Matter neemt de film en *De Wereld van de Oost* op in de educatiecatalogus binnen Film in de klas en maakt de film gratis toegankelijk voor docenten. Jaarlijks worden zo ruim 170.000 leerlingen bereikt. Ook nemen Pathé Bioscopen en het Landelijk Netwerk Filmeducatie resp.

De Oost en *De Wereld van de Oost* op in hun catalogi. Tenslotte heeft het Moluks Historisch Museum interesse getoond om het lesmateriaal en de website te gebruiken voor hun landelijke netwerk.

Tenslotte zullen Jazzy Taihuttu en de creative producer Ariadne Asimakopoulos van de campagne workshops over *De Wereld van de Oost* blijven aanbieden aan (aankomende) docenten en lerarenopleiders en spreken op (online) events zoals TedX, onderwijs seminars en conferenties en zo bij blijven dragen aan de zichtbaarheid van de campagne en het lesmateriaal. Het einde is nog niet in zicht.



baronda_keliling Wat mij bij bleef was De Oost met Jazzy Taihittu. Geweldig te horen dat naast de film De Oost, lesmateriaal ontwikkeld is voor middelbare scholieren. Na de livestream ben ik meteen een kijkje gaan nemen in De Wereld van de Oost.nl een aanrader 👍



12u 1 vind-ik-leuk Beantwoorden

9. VERMELDINGEN & TERUGKIJKEN

Vermeldingen

- 1 Opinie-onderzoek YouGov: <https://yougov.co.uk/topics/international/articles-reports/2020/03/11/how-unique-are-british-attitudes-empire>
- 2 Welk verhaal telt? De oorlogen in Nederlands-Indië / Indonesië 1942-1949 in het geschiedenisonderwijs, M. van Berkel, Nationaal Comité 4 en 5 mei, 2017
- 3 Bersiap: de gewelddadige maanden na de Proklamasie op 17 augustus 1945 waarin alles wat met Nederland en de kolonisator geassocieerd werd of verdacht werd van anti-republikeinse ideeën, doelwit was van geweld. Onder de slachtoffers waren onder meer Indische Nederlanders.

Terugkijken

Meet up 27 mei 2021 'Jonge makers over het maakproces en de impact van de film', *De Wereld van de Oost x Beeld en Geluid x IHC*

Deel 1: https://www.instagram.com/tv/CP8J_ucl_dZ/?utm_source=ig_web_copy_link

Deel 2: <https://www.instagram.com/tv/CP8IoZ7HJDj/>

Meet up 10 oktober 2021 *De Wereld van de Oost x Nationaal Archief: van archief naar beeld*

<https://www.youtube.com/watch?v=wNUEF38Mf7w>

Kijk op ons instagramkanaal voor alle content

<https://www.instagram.com/deoost.film/>

DE WERELD VAN DE OOST

BEDANKT!

hyper·
ep.c

EAST WEST
FOUNDATION



MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:



VSBfonds.
Iedereen doet mee



DutchCulture



stimuleringsfonds
creatieve industrie